

PROJEKT PODPORY VEDECKÝCH POBYTOV V
ORGANIZÁCIÁCH UNIVERSITY OF OSLO,
(DEPARTMENT OF NUTRITION) A MEDICAL
UNIVERSITY IN WIEN PRE UCHÁDZAČOV
PÔSOBIACICH NA KATEDRE GENETIKY -
PRÍRODOVEDECKÁ FAKULTA UNIVERZITY
KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

podaný na základe oznámenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky o poskytovaní dotácií na rozvoj vedy a techniky č. CD-2009-35521/37347-1:11 na podporu vedeckých pobytov v organizáciách alebo centrách výskumu a vývoja vo väzbe na Európsku výskumnú infraštruktúru (ERI).

ZÁMERY A CIELE PROJEKTU

Riešitelia boli počas riešenia projektu študentami tretieho stupňa vysokoškolského štúdia (doktorandi) a ich projekty v plnej miere nadväzujú na témy ich dizertačných prác.

Výskumné cesty jednotlivých uchádzačov mali slúžiť ako podklad k napísaniu dizertačnej práce, pre publikačnú činnosť, prípravu príspevkov na vedecké konferencie, napísanie vedeckých článkov a prispieť k riešeniu problematiky v daných oblastiach výskumu. Všetci traja uchádzači z Univerzity Komenského v Bratislave žiadali o dotáciu v rámci oblasti biomedicíny a biotechnológií. Dva predkladané projekty sú súčasťou štruktúry EATRIS (European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine) a jeden projekt je súčasťou štruktúry ECRIN (European Clinical Research Infrastructures Network).

- Doba riešenia projektu: 1.12.2009 – 31.10.2010
- Zodpovední riešitelia: Mgr. Katarína Hašplová
Mgr. Alexandra Hudecová
Mgr. Ines Kováčiková
- Žiadateľ o dotáciu: *Univerzita Komenského
Šafárikovo námestie 6,
818 06 Bratislava,
www.uniba.sk*

Rozpis finančných prostriedkov pre výskum a vývoj

ZMLUVA 1253/2009

Položka/Uchádzač	Plánovaný rozpočet projektu				Skutočné výdavky projektu				ROZDIEL
	celkový	individuálny			individuálne			celkové	
		Kováčiková	Hašplová	Hudecová	Kováčiková	Hašplová	Hudecová		
Mzdové náklady	0,00	0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
Náklady na stravné a ubytovanie	44 466,00	14 466,00	15 000,00	15 000,00	13 866,00	14 911,60	14 911,59	43 689,19	776,81
Zdravotné a sociálne poistenie	0,00	0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
Cestovné výdavky na zahraničné a tuzemské pracovné cesty súvisiace s vedeckým pobytom uchádzača	1 260,00	360,00	450,00	450,00	522,40	741,13	707,56	1 971,09	-711,09
Náklady na návštevu odborných seminárov, konferencií a sprievodných podujatí súvisiacich s výskumnou problematikou	60,00	20,00	20,00	20,00	239,00			239,00	-179,00
Náklady na drobný spotrebný materiál súvisiace s vedeckým pobytom uchádzača	150,00	50,00	50,00	50,00	306,64			306,64	-156,64
Bežné nepriame náklady	150,00	50,00	50,00	50,00				0,00	150,00
	46 086,00	14 946,00	15 570,00	15 570,00	14 934,04	15 652,73	15 619,15	46 205,92	-119,92

Plánovaný rozpočet projektu, ktorý bol krytý dotáciou, bol prekročený o 119,92 eura. Táto čiastka bola hradená z iných prostriedkov mimo dotácie.

Ciele a dosiahnuté výsledky

Mgr. Katarína Hašplová

Prijímacia organizácia (pracovisko/laboratórium)

Department of Nutrition, School of Medicine, University of Oslo, P.O.Box.
1046 Blindern, N-0316, Oslo, Norway.

Tel.: +4722851360, Fax: +47 22851341, e-mail:a.r.collins@medisin.uio.no

Ciele práce

- Stanovenie biologickej aktivity rastlinného extraktu z *Papaver rhoeas*
  - Cytotoxický, genotoxický potenciál extraktu
  - Protektívny účinok extraktu (antioxidačný, antimutagénny, antikarcinogénny)
- Hodnotenie genotoxického účinku nanočastíc
  - Charakteristika vybraných nanočastíc
  - Získanie vhodného disperzného protokolu
  - Stanovenie vplyvu nanočastíc na bunkové línie

Papaver rhoeas

Mak vlčí

Čeľad': *Papaveraceac*

Liečba kašlu, protizápalové
účinky, redukcia hyperaktivity –
kvety sú analgetiká, sedatíva.

www.botanical.com

Extrakt z kvetov

0,025 %; 0,05 %; 0,25 %; 0,5 %; 2,5 %;

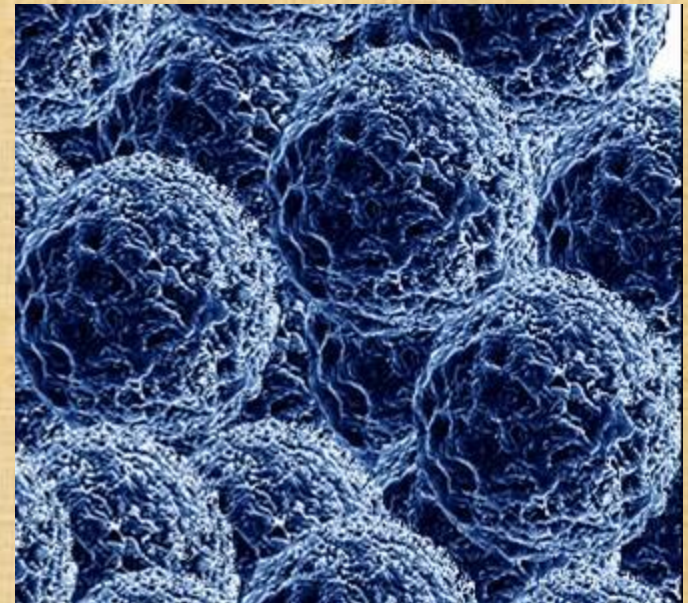
Látky obsiahnuté v rastlinnom extrakte

- Flavonoidy
  - Kaempferol
  - Quercetín
  - Luteolín
- Alkaloidy:
  - Papaverín
  - Morfín
  - Rhoeadín

Nanočastice

- Minimálne 1 rozmer menej ako 200 nm
- Využitie:
  - Nanomedicína
  - Priemysel
- Nanočastice a toxicita

Titánium dioxid

- Komerčne vyrábaný pre pigmentačné vlastnosti
- Potvrdenie aj vyvrátenie toxicity nanočastice TiO_2 .

Je TiO₂ toxický alebo netoxický?

ELSEVIER

Available online at www.sciencedirect.com

SCIENCE @ DIRECT®

Toxicology 213 (2005) 66–73

TOXICOLOGY

www.elsevier.com/locate/toxicol

Ultrafine titanium dioxide particles in the absence of photoactivation can induce oxidative damage to human bronchial epithelial cells

Jia-Ran Gurr^{a,*}, Alexander S.S. Wang^b, Chien-Hung Chen^b, Kun-Yan Jan^b

^a Department of Tourism, Hsing Wu College, No. 11-2 Fen-Liao Road, Linkou, Taipei, Taiwan 24452, ROC

^b Institute of Cellular and Organismic Biology, Academia Sinica, Nankang, Taipei, Taiwan 11529, ROC

Received 4 February 2005; received in revised form 1 April 2005; accepted 12 May 2005

Available online 20 June 2005

Negenotoxocký, necytotoxický TiO₂

JOURNAL OF MATERIALS SCIENCE: MATERIALS IN MEDICINE 15 (2004) 321–325

Effects of nano-scaled particles on endothelial cell function *in vitro*: Studies on viability, proliferation and inflammation

KIRSTEN PETERS*, RONALD E. UNGER, C. JAMES KIRKPATRICK
Institute of Pathology, Johannes Gutenberg University, Langenbeckstr. 1, 55101 Mainz, Germany
E-mail: peters@pathologie.klinik.uni-mainz.de

ANTONIETTA M. GATTI, EMANUELA MONARI
INFM, Laboratory of Biomaterials, Department of Neurosciences, University of Modena and Reggio Emilia, Via del Pozzo 71, 41100 Modena, Italy

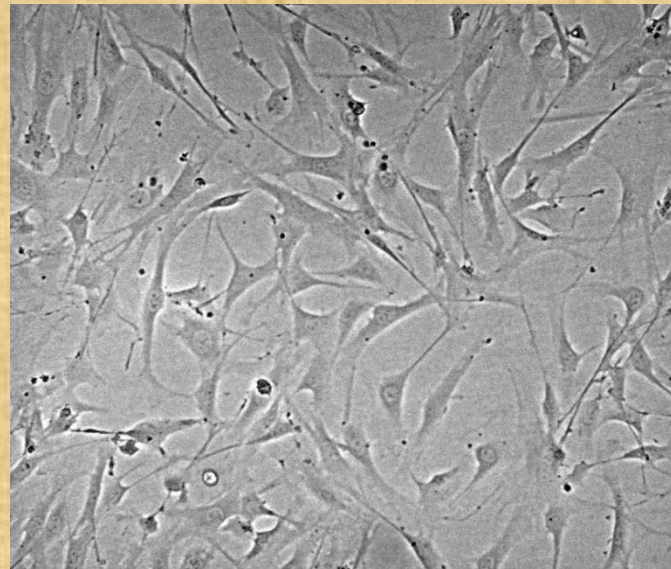

Metódy

- Cytotoxicita
  - growth activity
  - plaiting efficiency
- Genotoxicita
  - Comet assay
- Antioxidačný efekt
  - Scavenger – DPPH assay
  - Chelatačný – DNA topology assay
- Indukcia reparácie:
  - Comet assay s využitím reparačných enzýmov

Bunkové línie

- HepG2 – nádorové bunky pečene
- Cos1 – opičie obličkové bunky
- Caco2 – nádorové bunky hrubého čreva
- TK6 – lymfoblastoidné bunky

Extrakt - Nanočastica

- Antioxidačná aktivita
  - Scavenger, chelatačná
- Stimulácia reparácie
  - Aktivácia enzýmov
- Oxidačný stres
  - Zvýšenie koncentrácie ROS, vytváranie Fe²⁺ iónov
- Poškodenie DNA
  - Modifikácia báz (8oxoG), zlomy DNA
- Proliferácia buniek

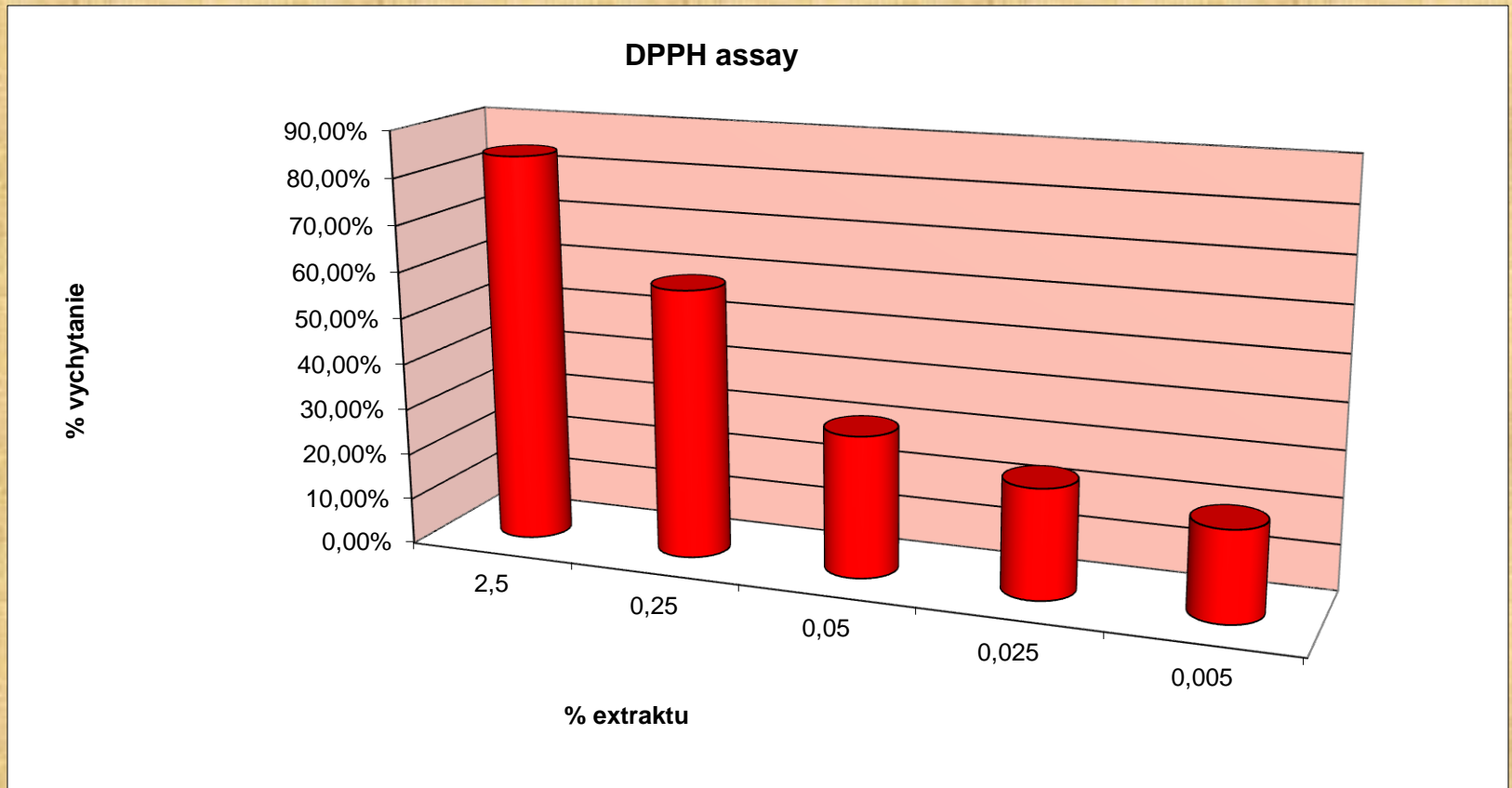
Neutrálny účinok

Antagonistický účinok

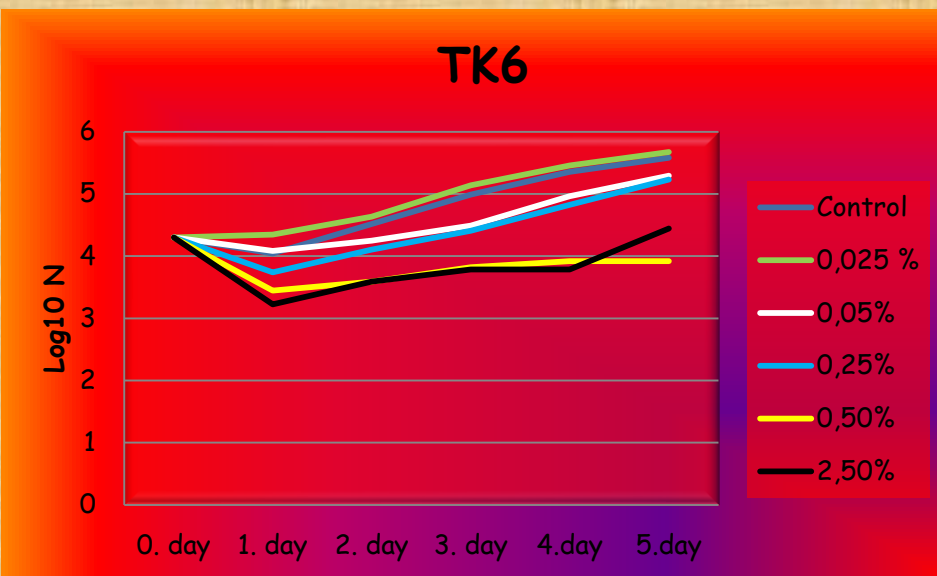
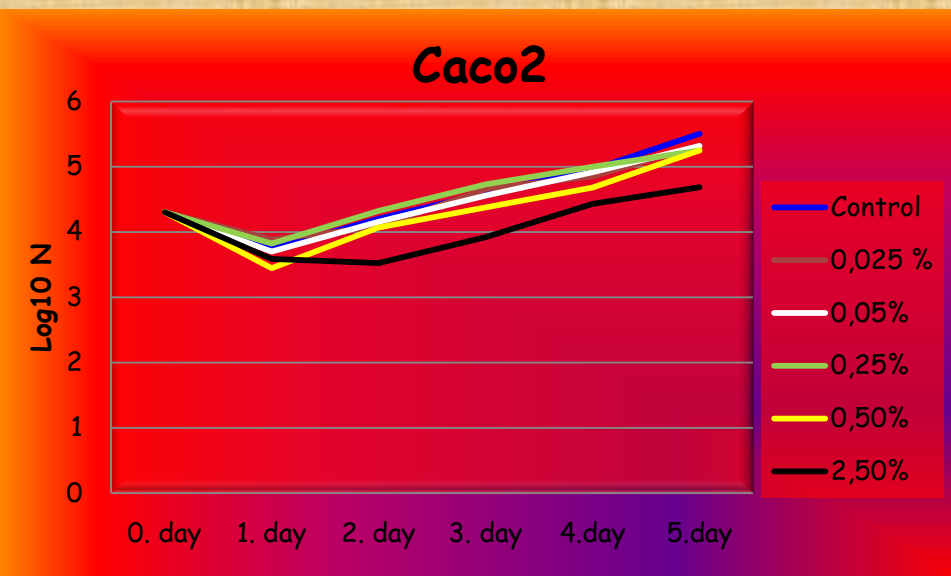
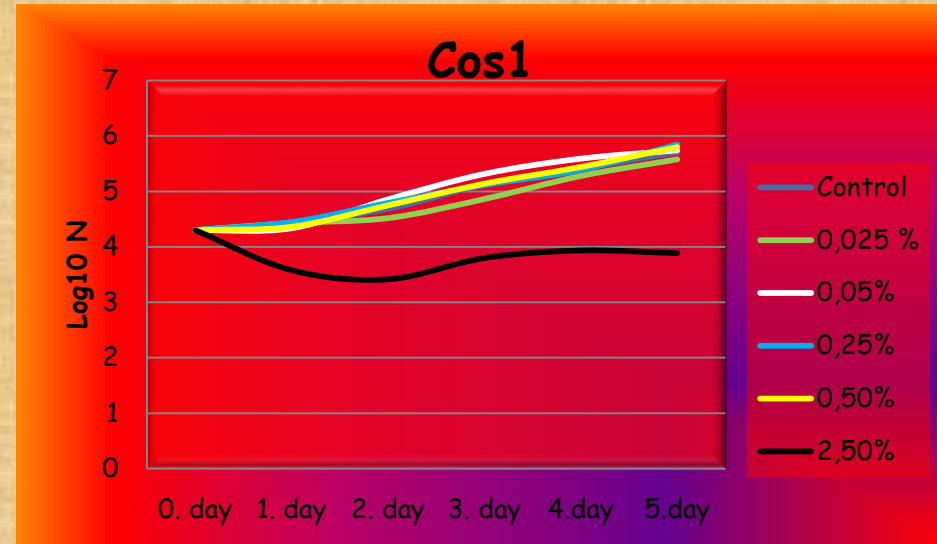
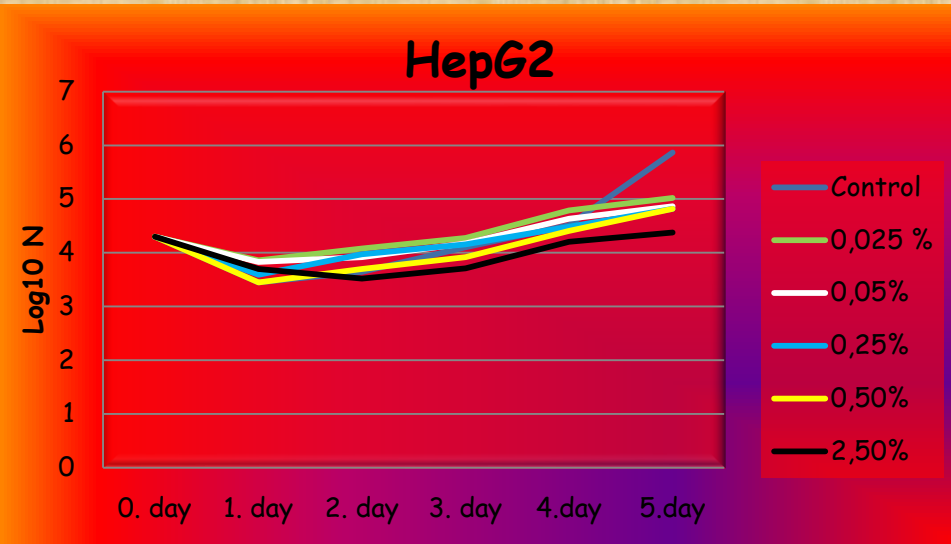
Synergický účinok

Aditívny účinok

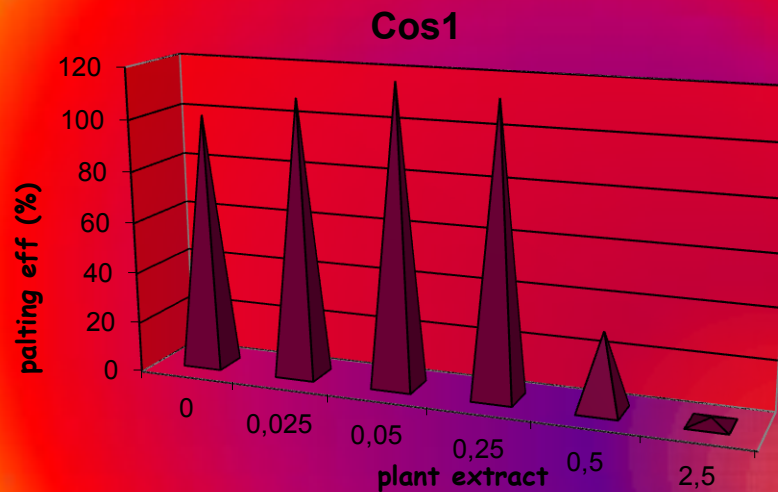
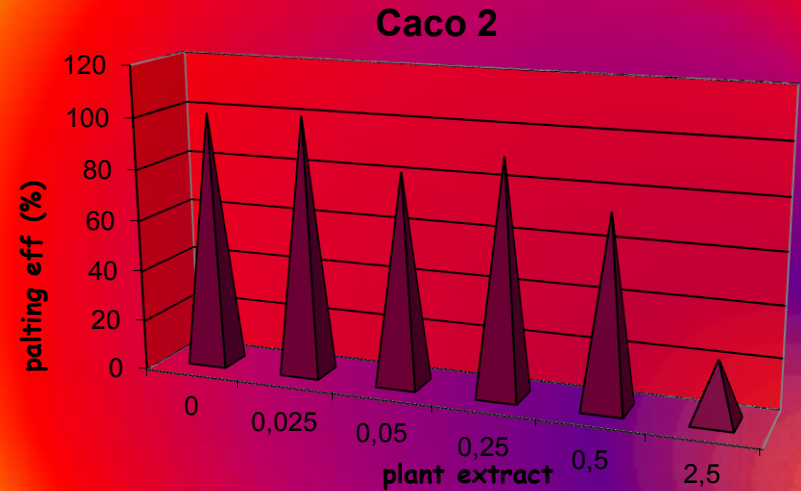
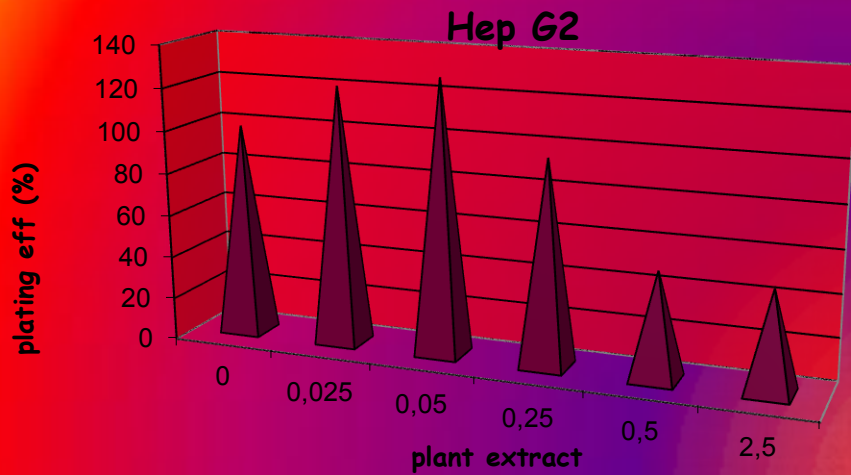
Výsledky – DPPH assay

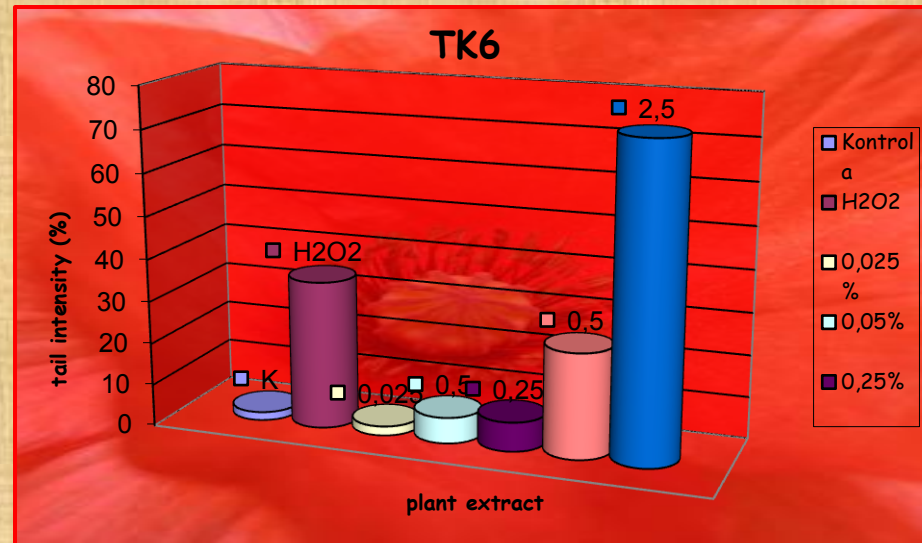
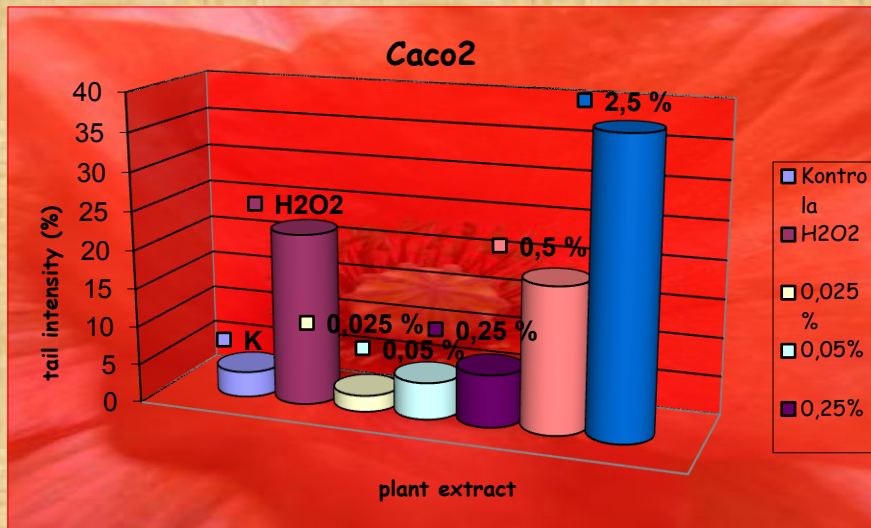
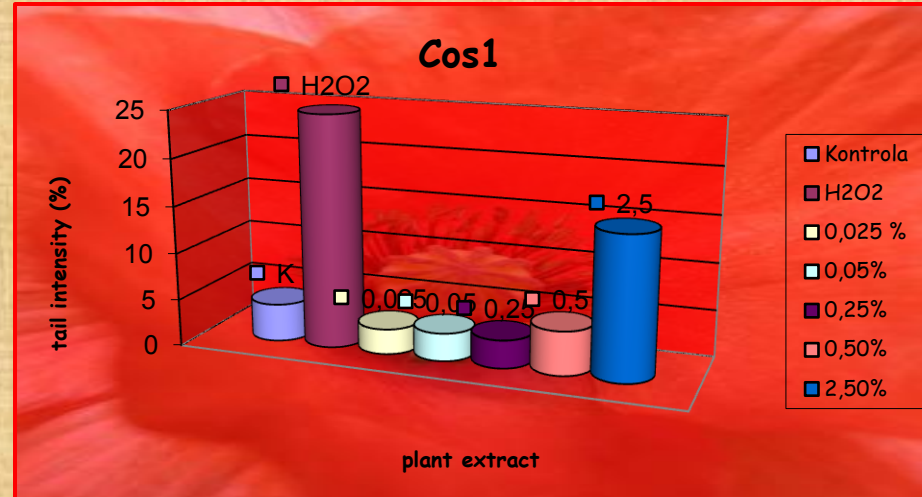
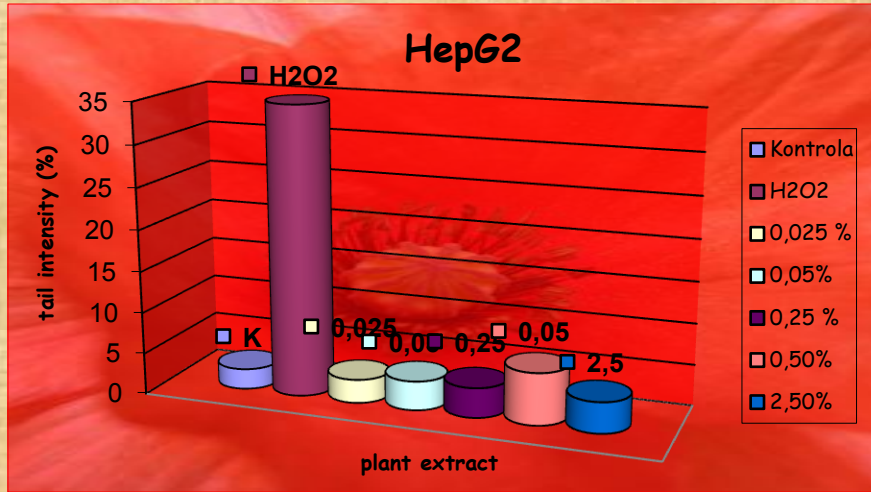
Growth activity

Plating efficiency

Comet assay

Záver

- Určenie mechanizmu účinku rastlinného extraktu
- Charakteristika vplyvu nanočastíc na bunkové línie
- Prípadné spolupôsobenie nanočastíc a rastlinného extraktu

Mgr. Alexandra Hudecová

Prijímacia organizácia (pracovisko/laboratórium)

Department of Nutrition, School of Medicine, University of Oslo, P.O.Box.
1046 Blindern, N-0316, Oslo, Norway.

Tel.: +4722851360, Fax: +47 22851341, e-mail:a.r.collins@medisin.uio.no

Ciele

1. Stanovenie biologickej aktivity výt'ážku z rastliny *Gentiana asclepiadea*.
2. Štúdium vplyvu vybraných nanočastíc.
3. Stanovenie spolupôsobenia vybraných nanočastíc s rastlinným extraktom z *Gentiana asclepiadea*.

Gentiana asclepiadea (Horec luskáčovitý)

- Rod: *Gentiana* – cca 400 druhov
Gentisa, 500 p. n. l.)
- Tradičná čínska medicína: *G. scabra*, *G. rigescens*, *G. triflora*
(inhibícia rastu tumorov u myší; Matsukawa a kol., 2006):
  - stimulovanie apetítu a podpora pri trávení
  - fungicídny účinok
  - v niekt. príp. – pri liečení ženských ochorení

Zložky extraktu *G. asclepiadea*

- Sekoiridoid-glykozidy (gentiopikrozid, swerozid, swertiamarín)
- Acylované sekoiridoid-glykozidy (amarogentín)
- Xantóny
- Hydroxyxantóny (Gentizín, Izogentizín)
- Alkaloid (Gentianín)
- Gentiopikrín
- Delfinidín
- Izoorientín
- Izovitexín

Gentiopikrozid – 1 zo zákl. „horkých“ zložiek

- Liečba: reumatoidná artritída, hepatitída, horúčka, poruchy tráviaceho traktu
- Hep3B:
  - nemá cytotoxický účinok
  - nemá vplyv na bunkový cyklus
  - nespôsoboval apoptózu
  - inhibuje tvorbu tumor nekrozných faktorov
  - antioxidačný účinok

Gentizín a Izogentizín – dokázaná mutagenita v Amesovom teste na *Salmonella typhimurium*

Delfinidín - preventívny účinok voči bunkovej smrti (prísna kontrola Ca^{2+} homeostázy a inhibícia uvoľňovania cytochrómu c z mitochondrií)

Nanočastice

- Častice s jednou či viacerými dimenziami v rozmedzí 100 (200) nm a menej.
- Aplikácia: medicína, potravinárstvo, odevný priemysel, kozmetika (opaľovacie krémy), maliarske nátery, zubné pasty, pneumatiky,...

Vlastnosti dôležité pre účinky na zdravie

- Malé rozmery
- Chemická štruktúra a povrchové vlastnosti
- Tvar
- Náboj
- Hydrofóbnosť
- Agregácia
- Kompozícia povrchu (Obal)
- Fotokatalytická aktivita

- Bunkové línie: - COS 1
  - Caco 2
  - Hep G2
  - TK6
  - Lymfocyty
  - HEK 293

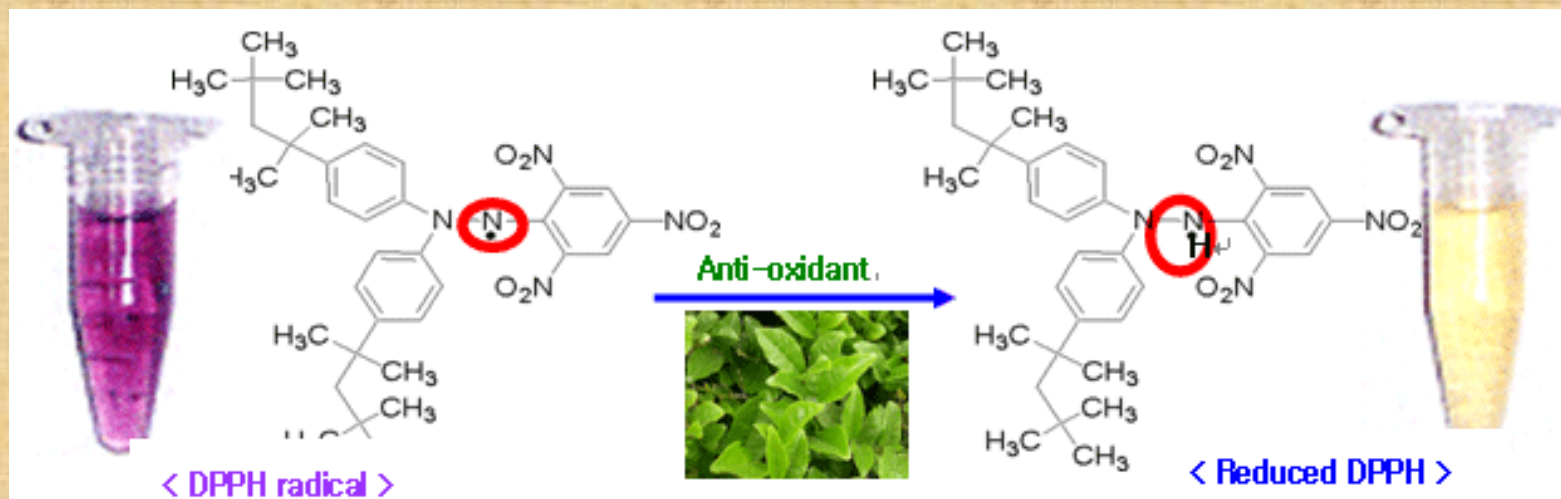

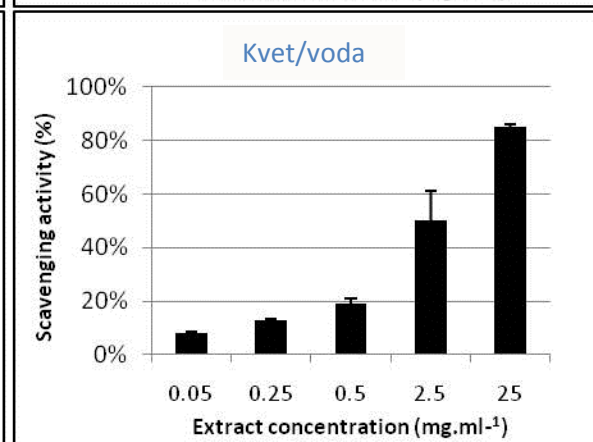
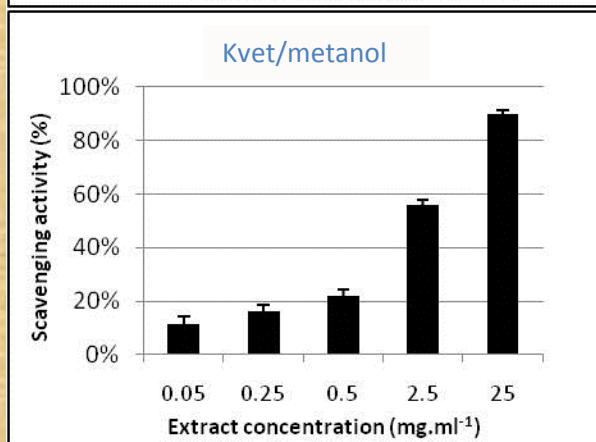
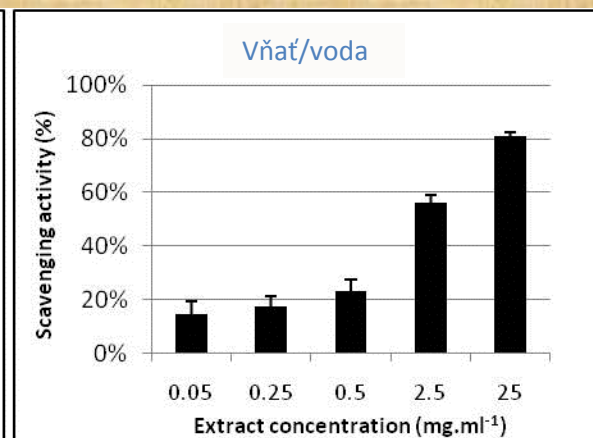
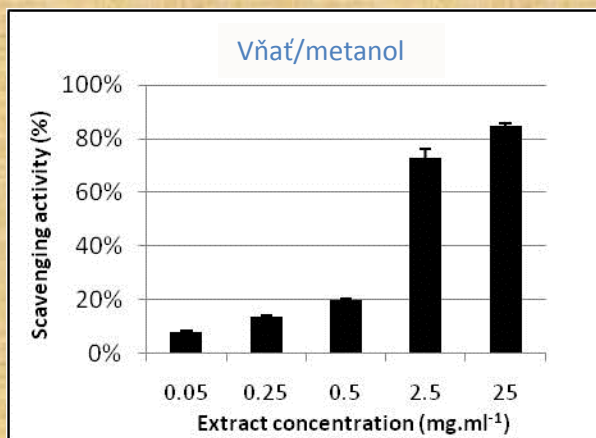
- Metódy:
  - antioxidačný účinok:
    - DPPH assay
    - H₂O₂ challenge
  - cytotoxicita:
    - Growth activity
    - Plating efficiency
  - genotoxicita:
    - Comet assay

DPPH assay

- DPPH = 2,2-difenyl-1-pikrylhydrazyl

DPPH assay je metóda na stanovenie antioxidačného účinku látok, pri ktorej sledujeme schopnosť priameho vychytávania voľných radikálov.

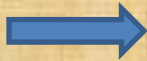

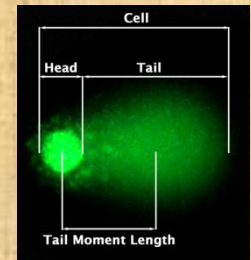
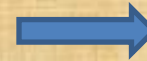
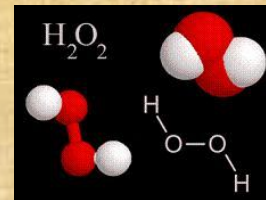
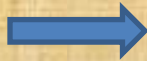

H₂O₂ challenge

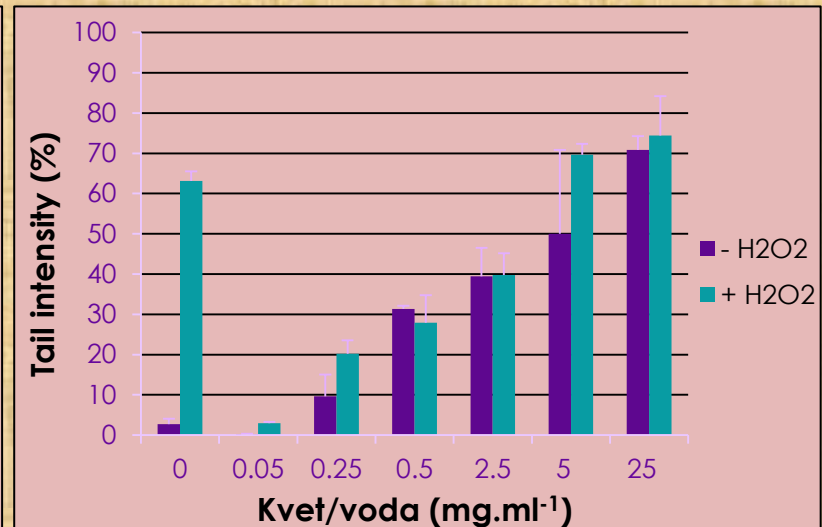
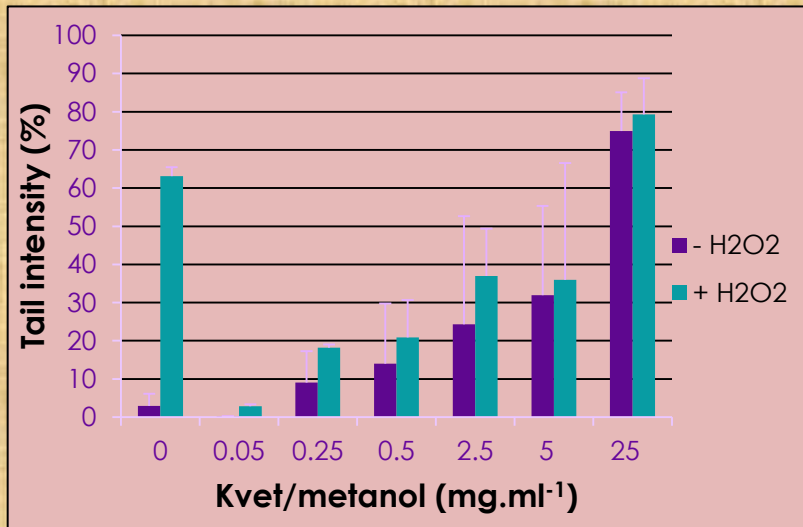
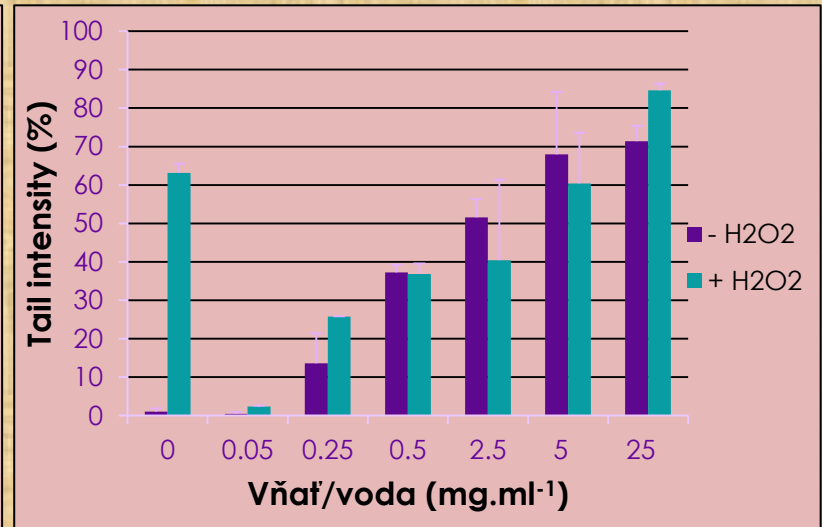
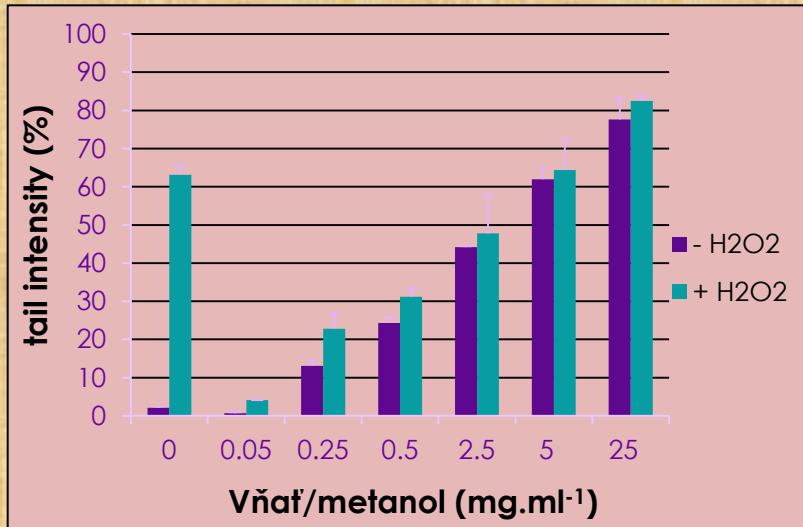
(Nepriame sledovanie antioxidantnej kapacity)

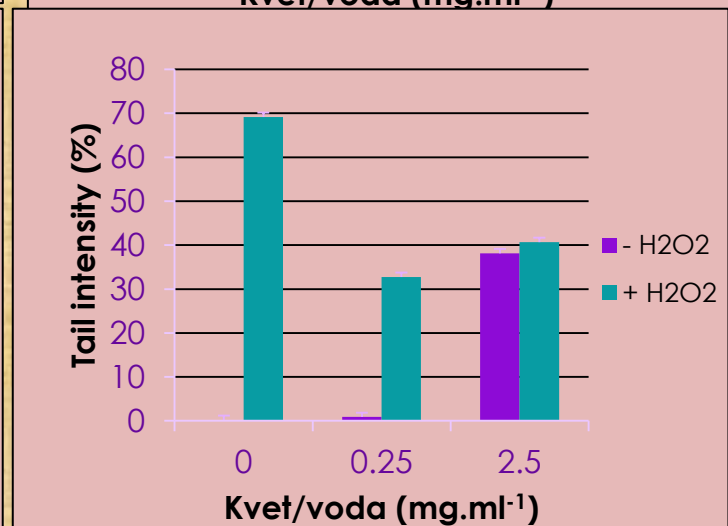
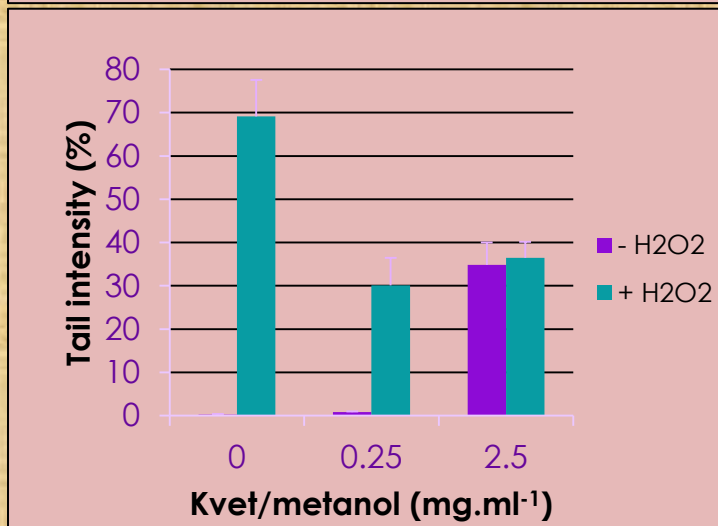
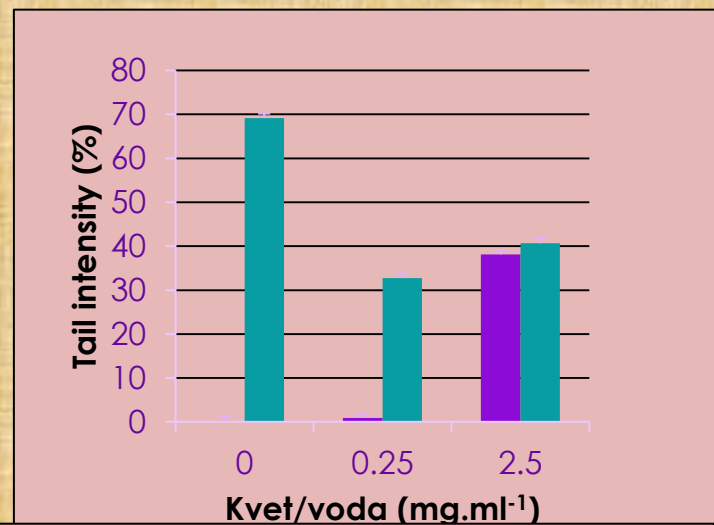
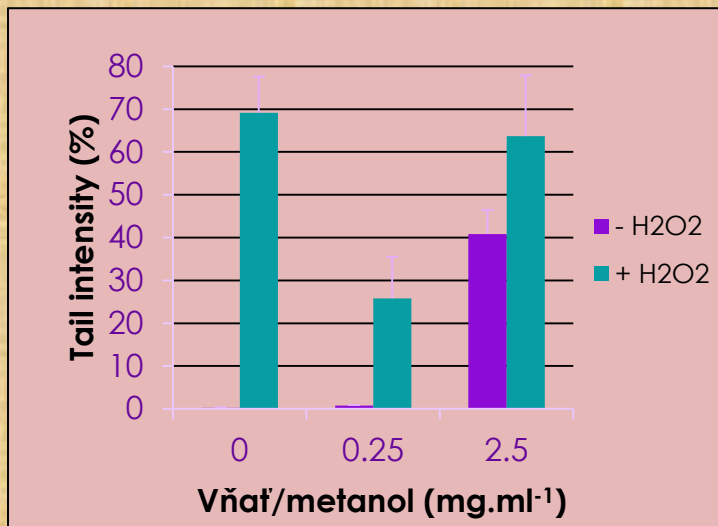
5 min

H₂O₂ challenge (lymfocyty)

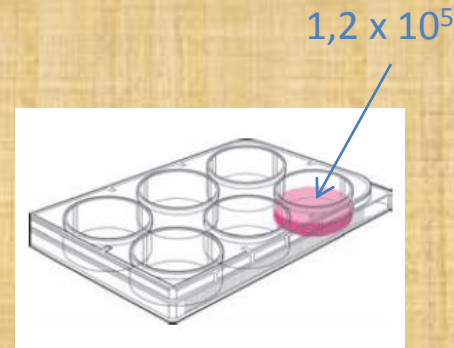
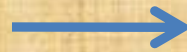
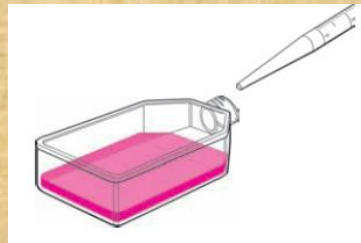

H₂O₂ challenge (HEK 293)

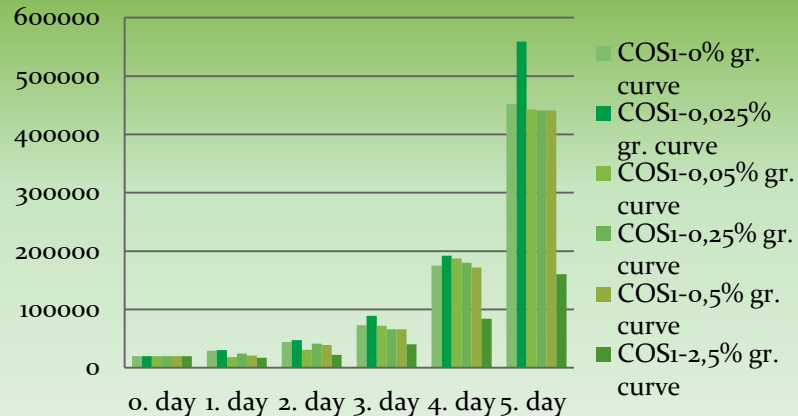

Growth activity

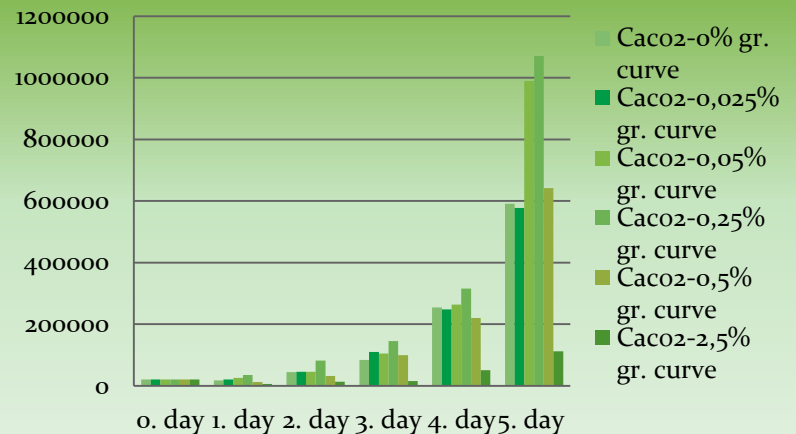
Test rastovej aktivity buniek umožňuje zistiť cytotoxický účinok extraktov na bunky, ktorý môže viesť k letalite alebo k redukcii rastovej aktivity, k predĺženiu generačnej doby a k ovplyvneniu bunkového delenia. V tomto teste sledujeme rastovú aktivitu buniek v bunkovej populácii.

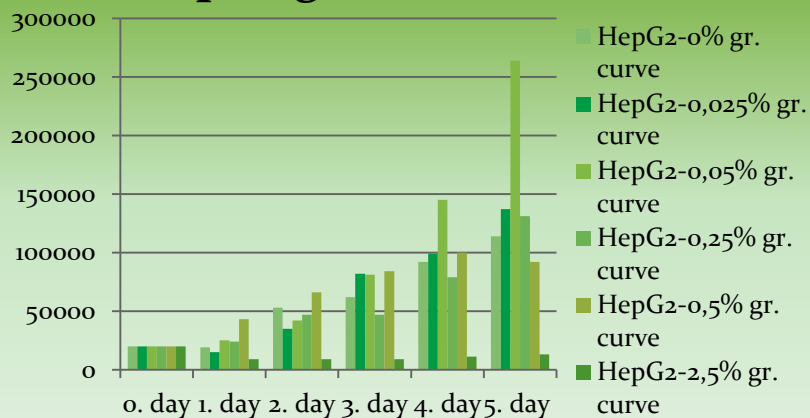
COS1 growth

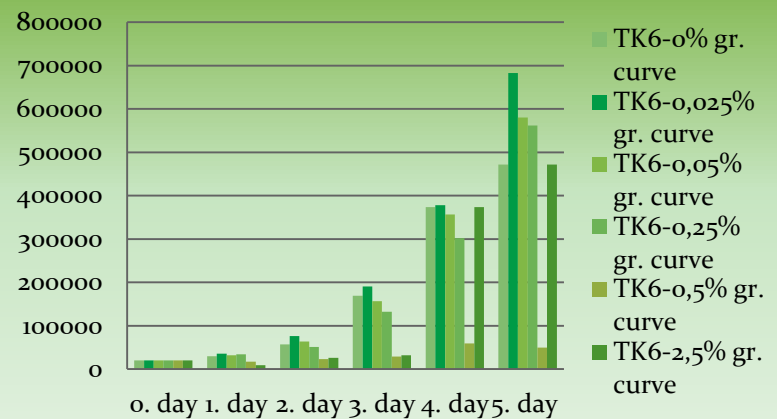
Caco2 growth

HepG2 growth

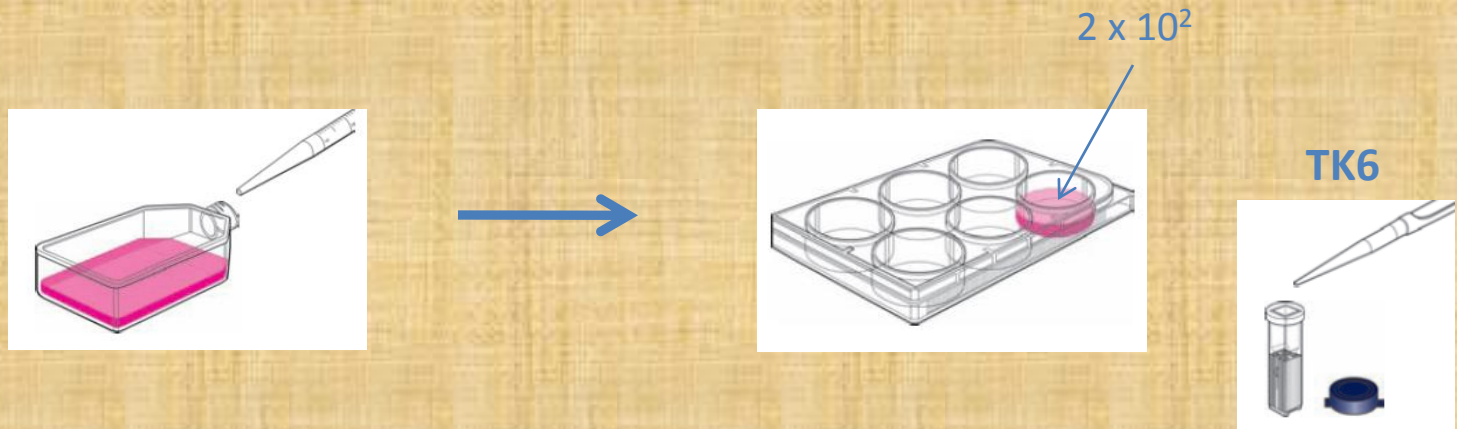

TK6 growth

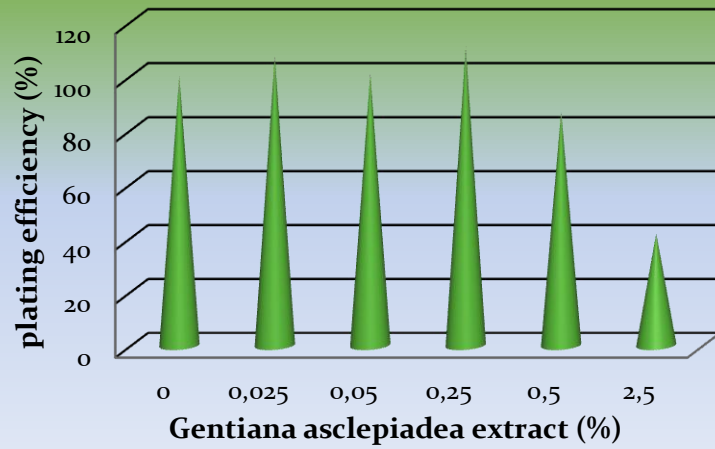

Plating efficiency

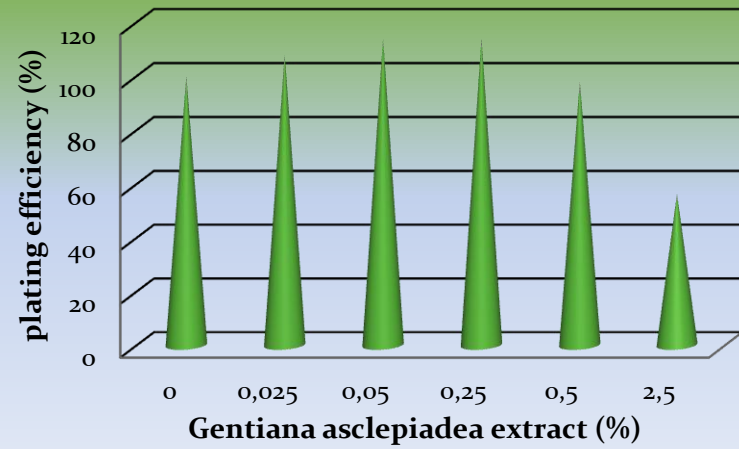
Pri testovaní klonovacej schopnosti buniek zisťujeme cytotoxický efekt testovanej látky na jednotlivé bunky, ich schopnosť prichytiť sa na pevný podklad a deliť sa. Každá životaschopná bunka, ktorá sa delí, vytvorí kolóniu.

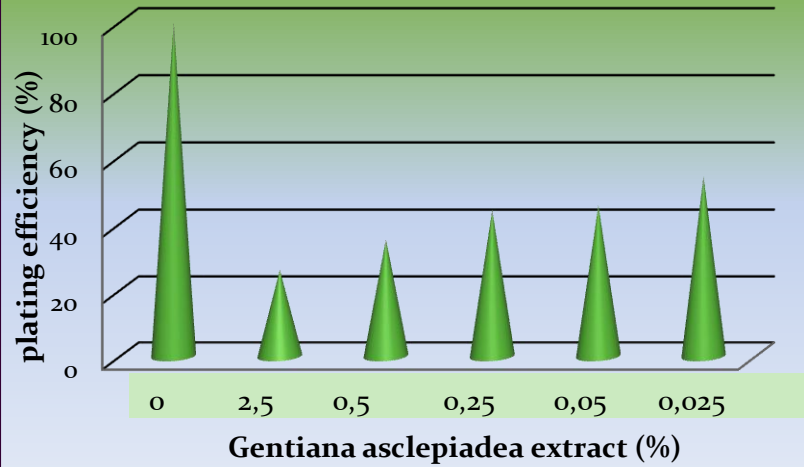
Caco 2

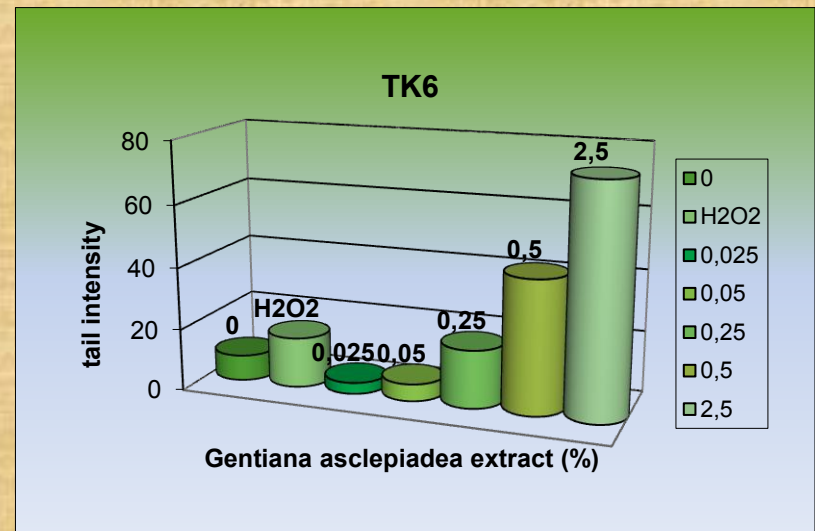
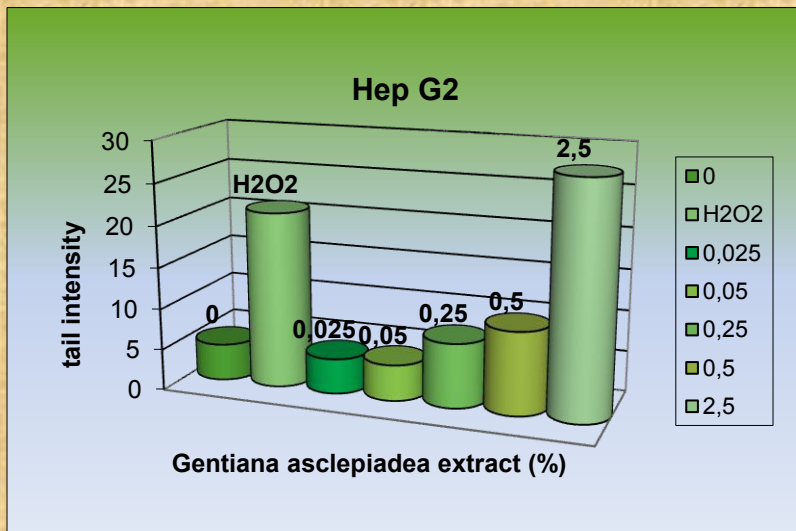
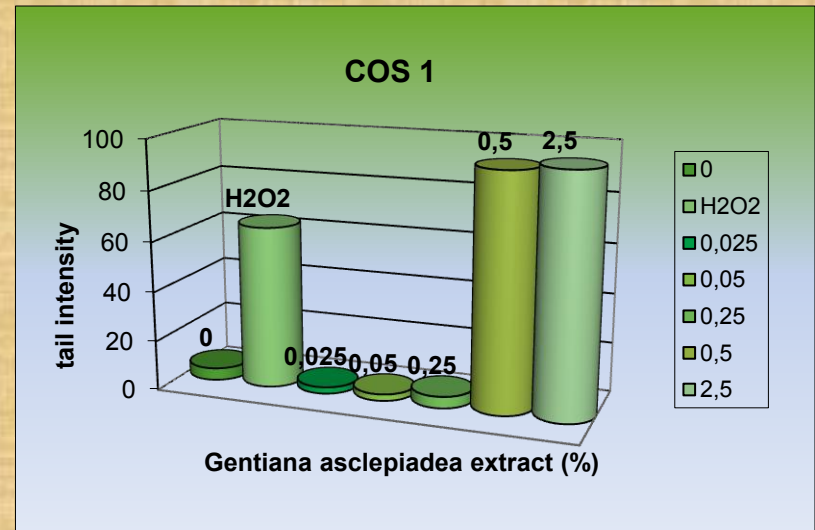
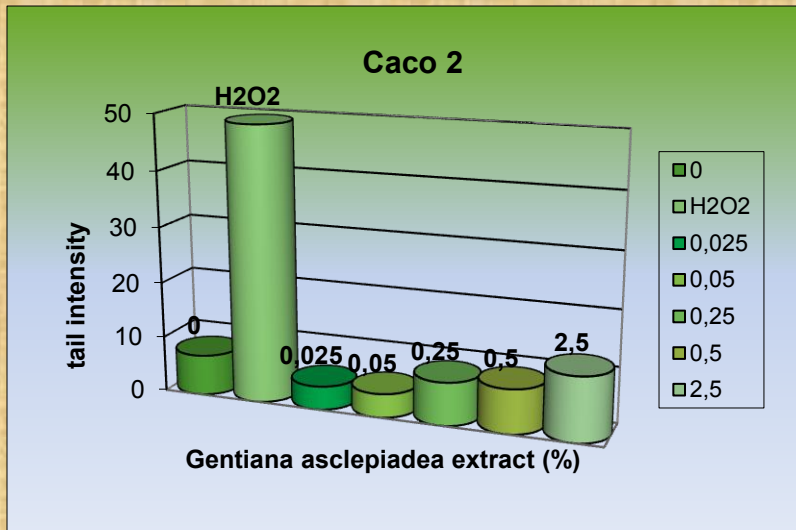
COS 1

Hep G2

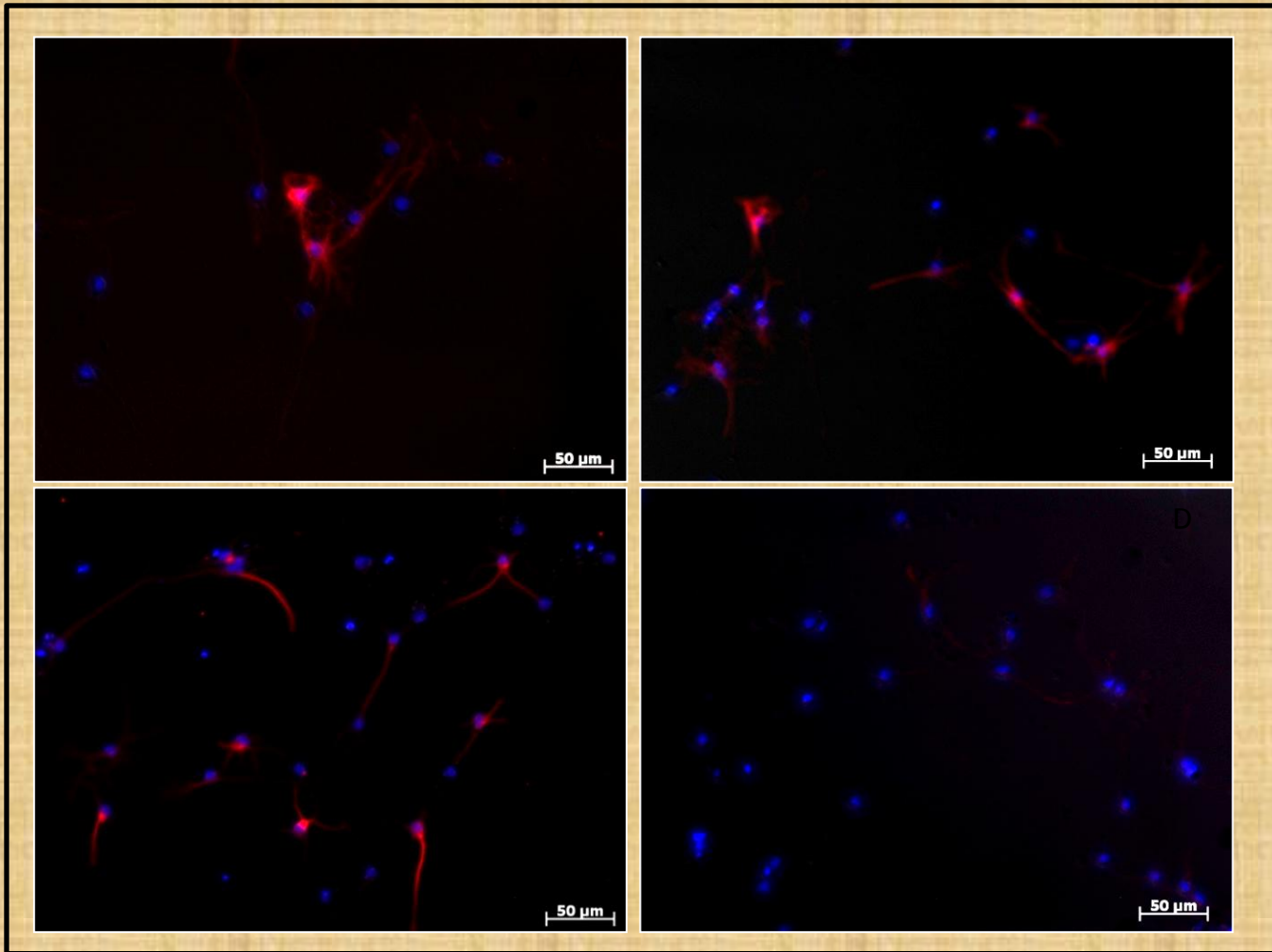
Comet assay

Neurosféry + extrakt

Diferenciácia

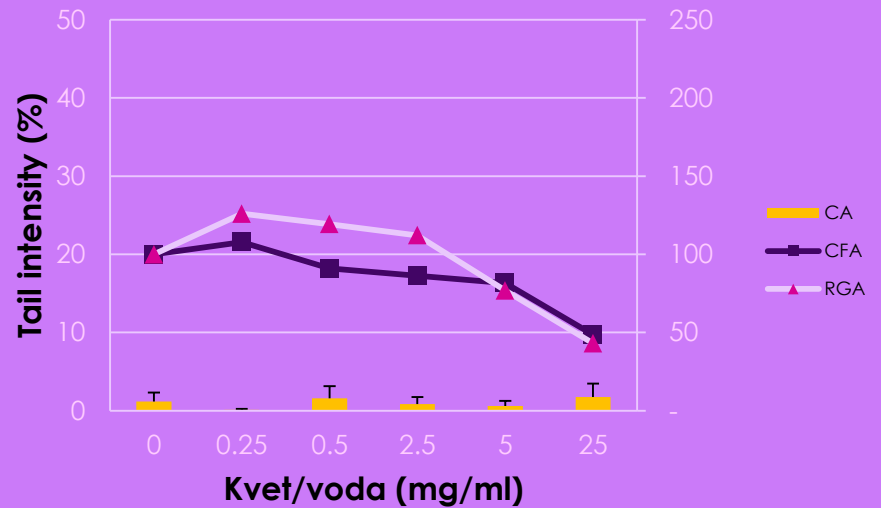
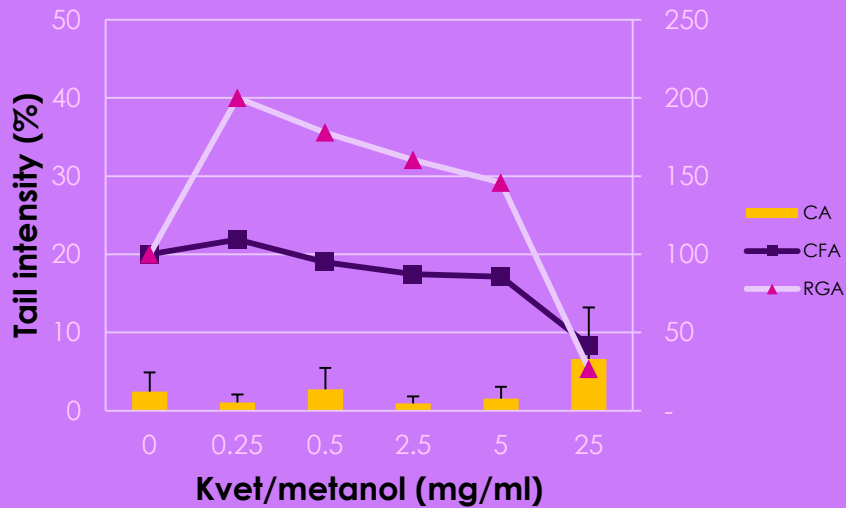
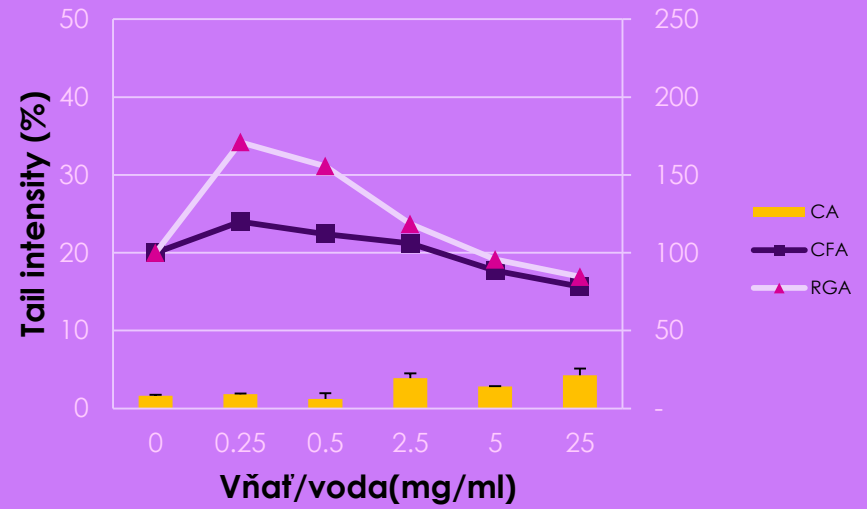
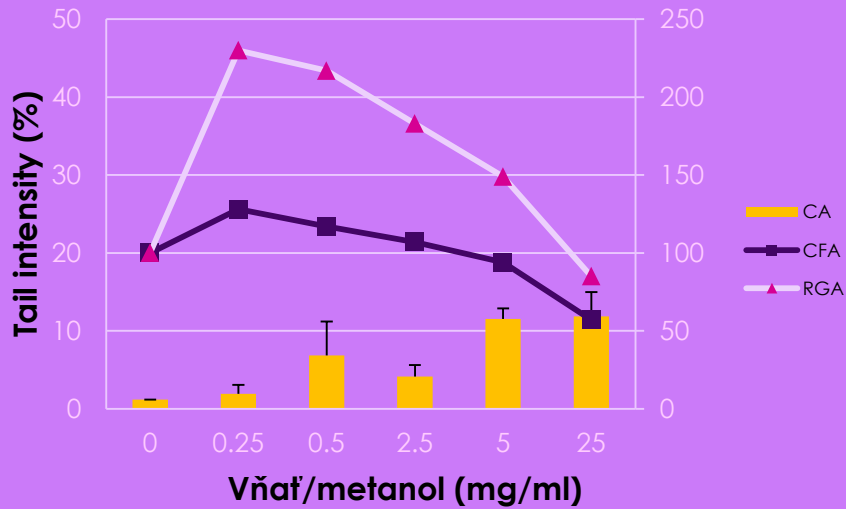

**Experimenty s nanočasticami
a extraktami z *G. asclepiadea***

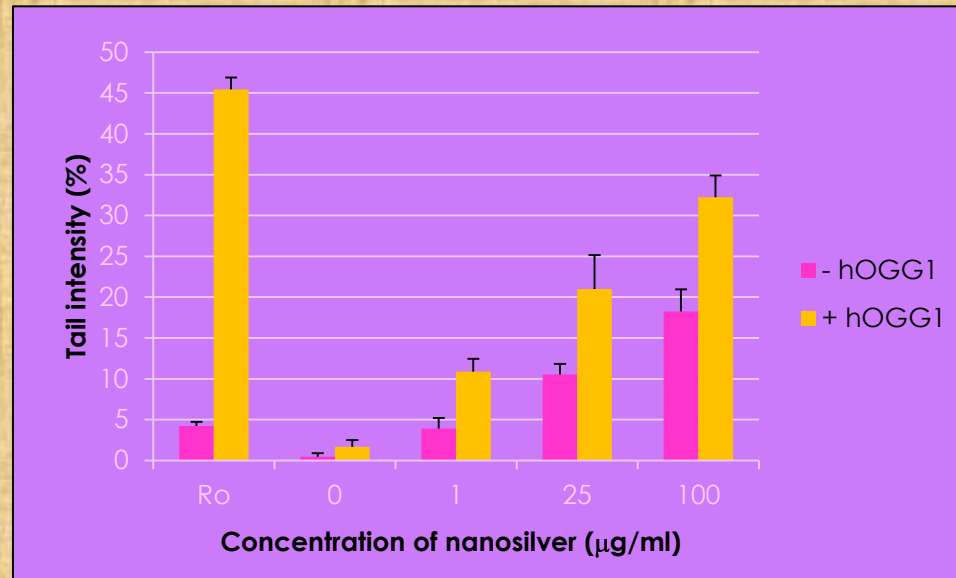
Bunkové línie: - HEK 293
- TK6

Metódy: - Growth activity (GA)
- Plating efficiency (PE)
- Comet assay (CA)

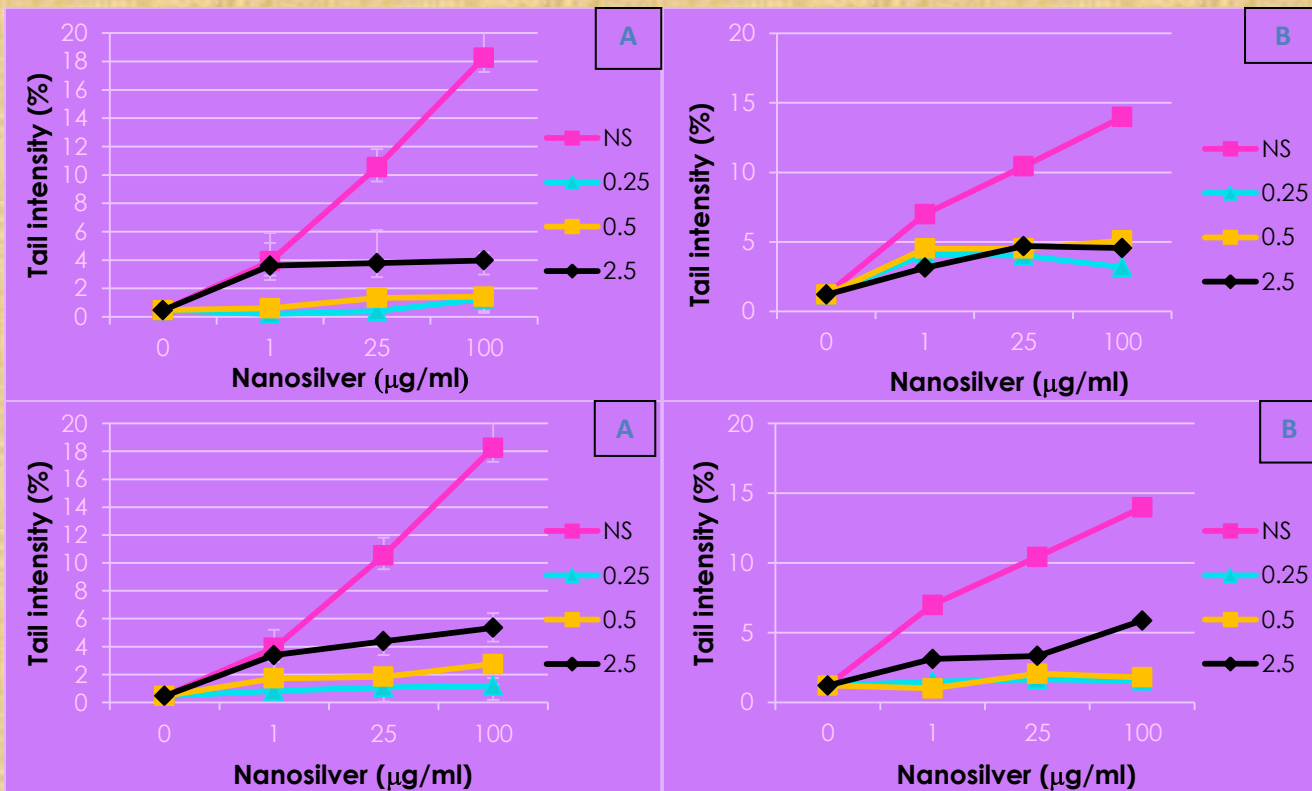
CA + GA + PE

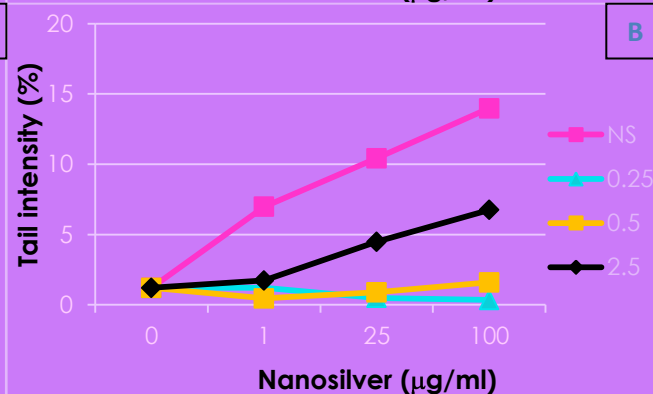
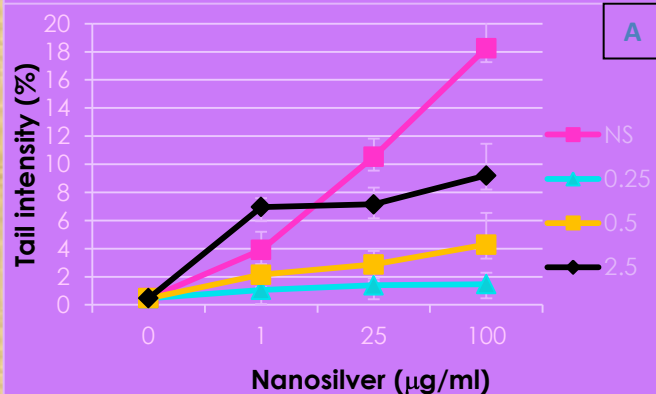
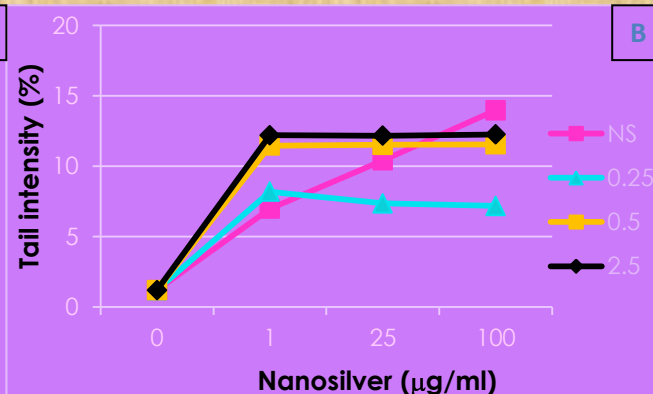
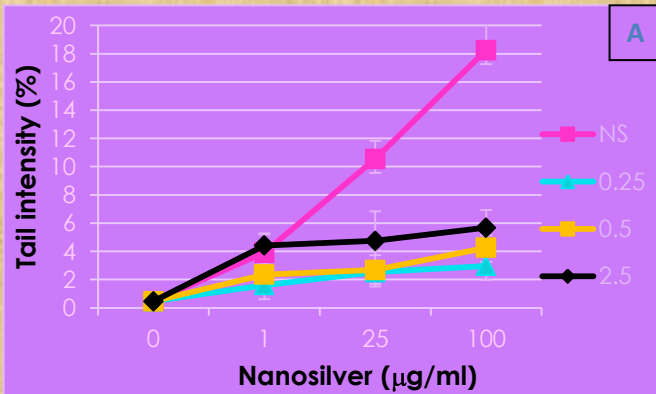

Nanosilver (nanočastice striebra)

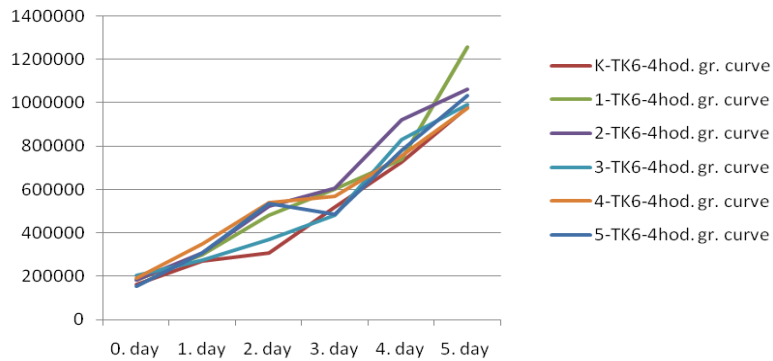
Nanosilver + rastlinné extrakty

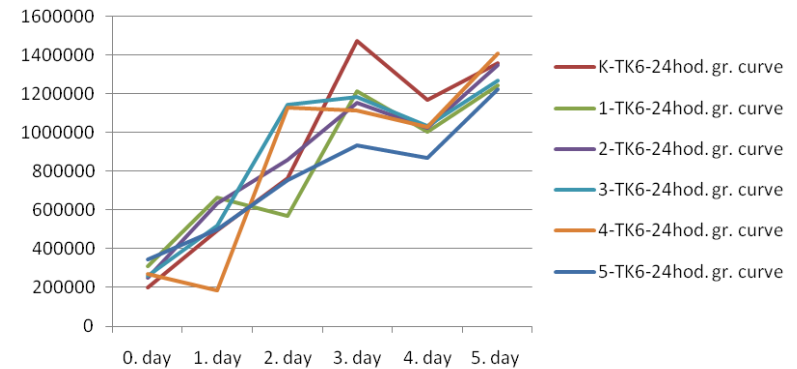

TK6 s TiO₂ Growth activity

TK6 - 4hod. ovplyvnenie TiO₂

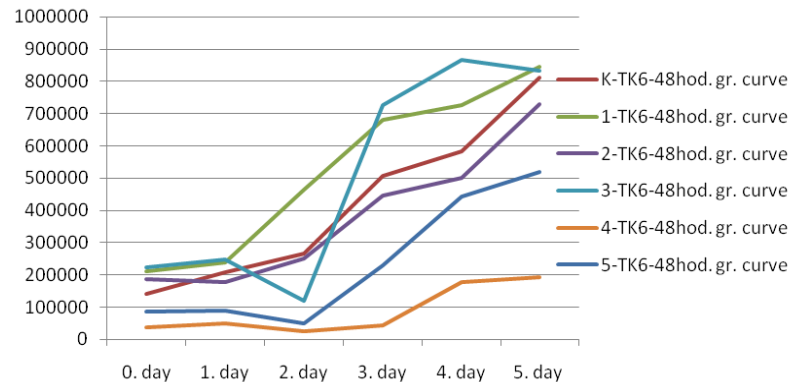

TK6 - 24hod. ovplyvnenie TiO₂

1. 75 µg/ml
2. 15 µg/ml
3. 3 µg/ml
4. 0,6 µg/ml
5. 0,12 µg/ml

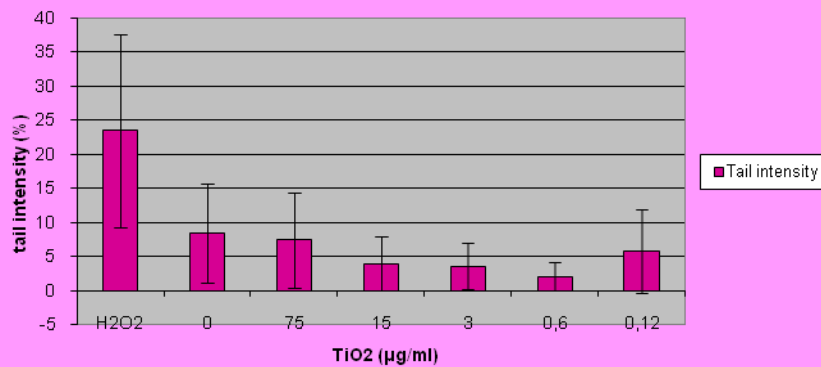
TK6 - 48hod. ovplyvnenie TiO₂

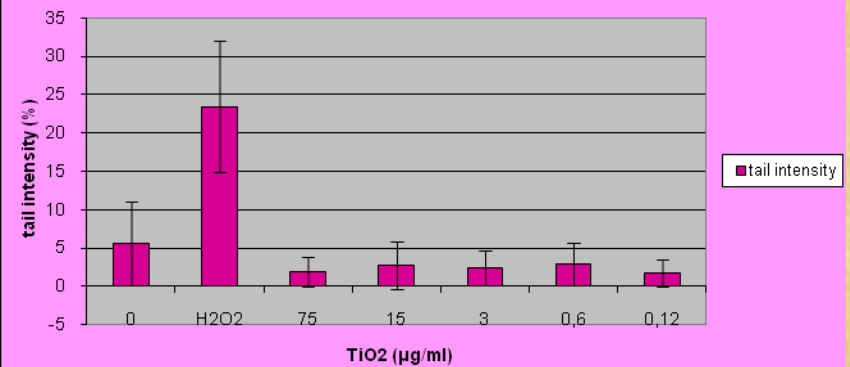

TK6 s TiO₂ Comet assay

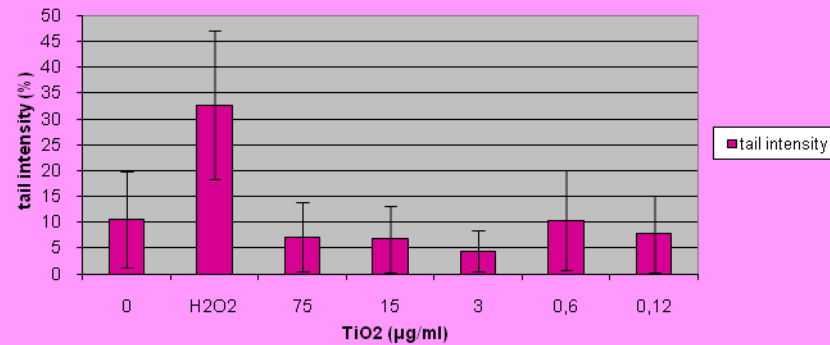
TK6 + TiO₂ (4 h)

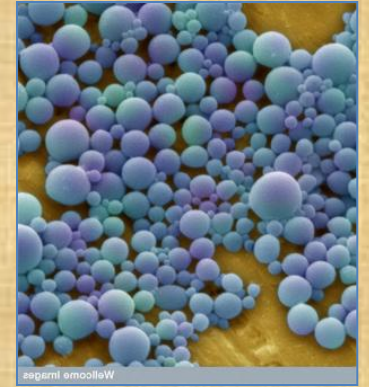
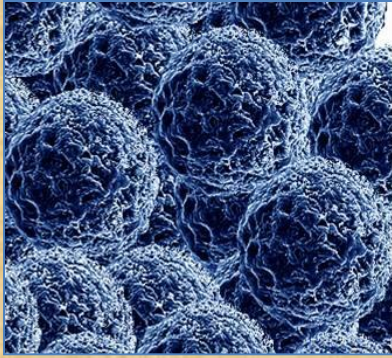
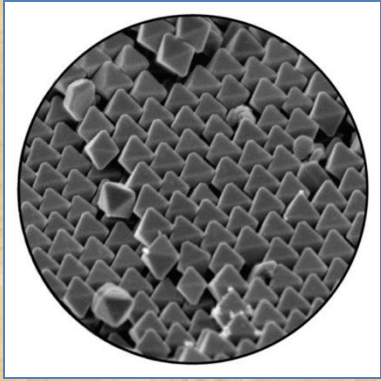
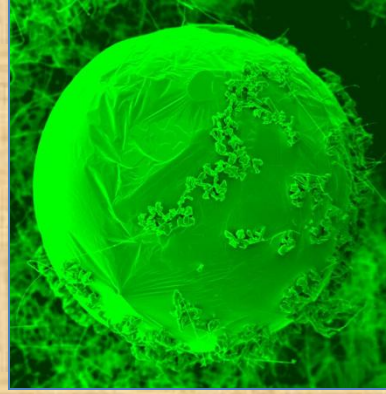

TK6 + TiO₂ (24 h)

TK6 + TiO₂ (48 h)

Mgr. Ines Kováčiková

Prijímacia organizácia (pracovisko/laboratórium)

Department of Chromosome Biology, Max F. Perutz Laboratories, Medical University of Wien, Dr. Bohr-Gasse 1, 1030, Wien, Austria.

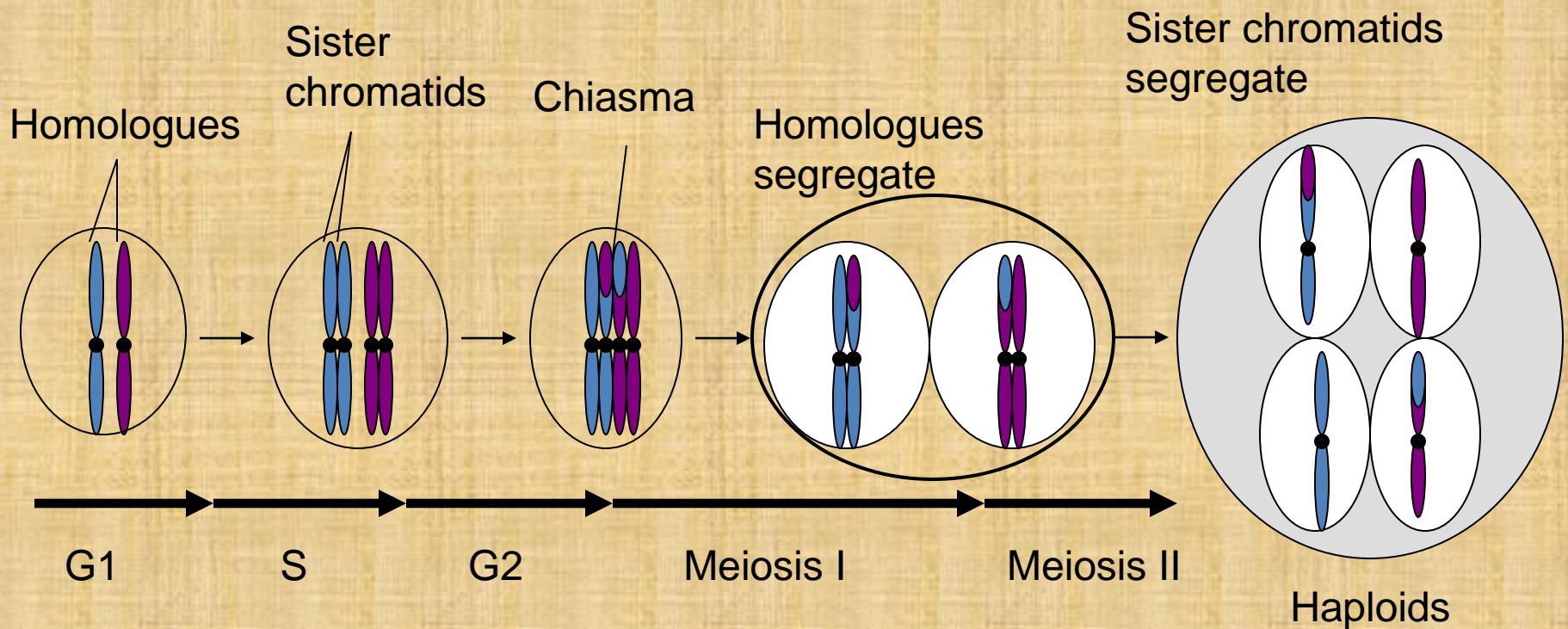
Tel.: +43(1)4277 74470, Fax: +43(1)4277 9562,

e-mail:juraj.gregan@univie.ac.at

Ciele projektu

- Analyzovať rozchádzanie sa chromozómov počas meiotického delenia konštrukciou kvasinkového homotalického kmeňa h90.
- Určiť konkrétny defekt v rozchádzaní sa chromozómov v meióze u kvasiniek *Schizosaccharomyces pombe* s mutantnou formou proteín kinázy *ppk34-*.
- Odhaliť funkciu ďalších proteín kináz, ktoré by mohli mať dôležitú funkciu pri rozchádzaní sa chromozómov v meoitickom delení bunky.

Rozchádzanie sa chromozómov počas meiotického delenia buniek

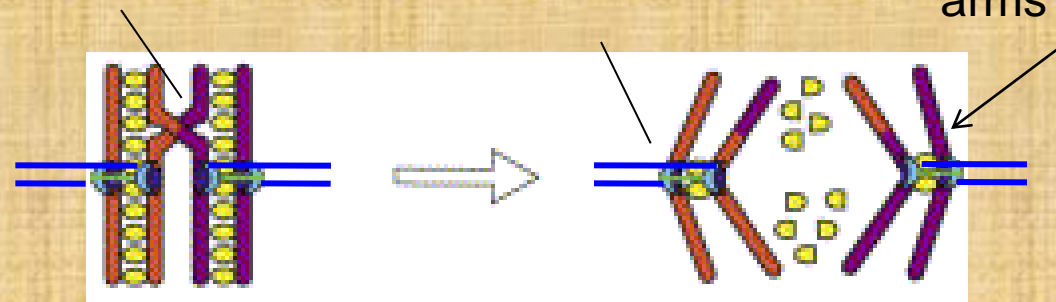
Dôležité kroky v rozchádzaní sa chormozómov v meiotickom delení buniek

1. Formation of chiasmata

2. Mono-orientation of sister kinetochores

3. Cohesion loss from chromosome arms

Meiosis I

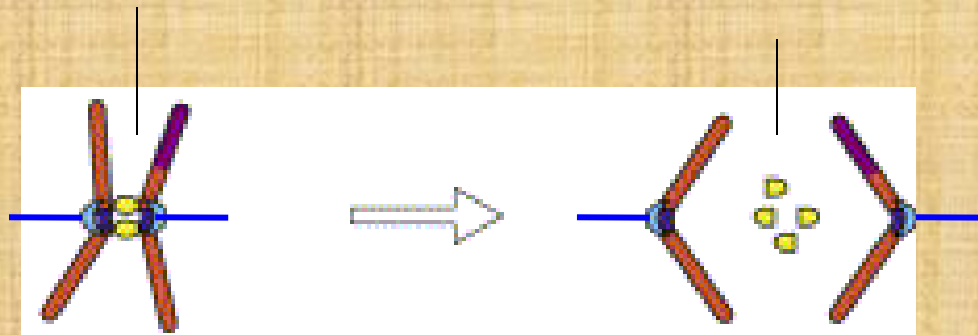

Bi-orientation of sister kinetochores

Cohesion loss from centromeres

Meiosis II

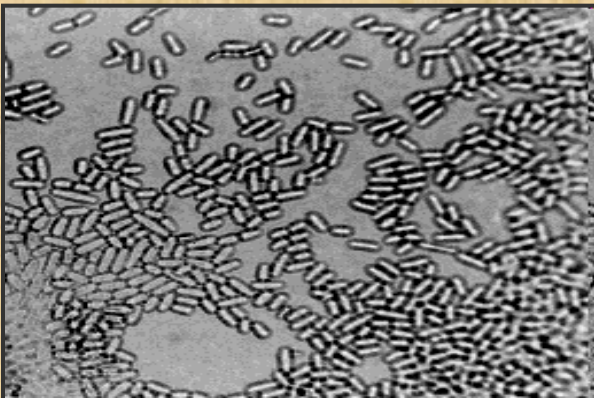

Schizosaccharomyces pombe ako modelový organizmus

Obr. 1: *S. pombe* stained with DAPI
(<http://yeast.lab.nig.ac.jp/cgi-bin/nig/top.cgi?eng=1>)

- jednobunkové organizmy patriace do triedy húb
- prvýkrát boli popísané P. Lindnerom roku 1893
- genóm bol úplne osekvenovaný:
~ 14 Mb, ~ 5,000 genes
- predstavujú excelentný modelový organizmus pre štúdium bunkového delenia ako je meióza

Obr. 2: Wildtype cells on a plate
(<http://wwwrcf.usc.edu/~forsburg/pictures.html>)

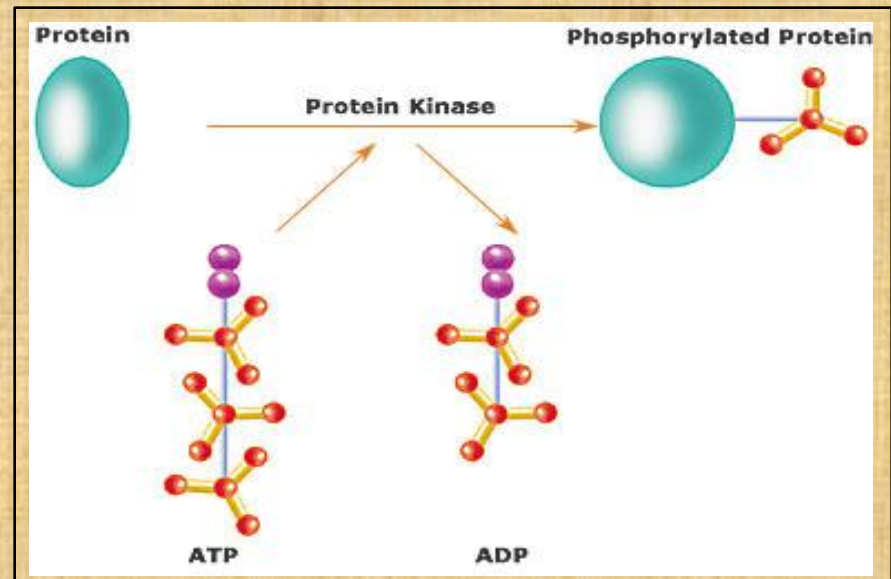
Úloha proteín kináz počas meiotického delenia u kvasiniek *Schizosaccharomyces pombe*

Proteín kinázy - hrajú dôležitú úlohu v regulácii rôznych biologických procesov, vrátane bunkového cyklu, bunkového delenia, morfogénzy buniek, ako aj v bunkovej odpovedi na zmeny vonkajšieho prostredia.

Celkové množstvo proteín kináz u kvasiniek *S. pombe* : 106

17 esenciálnych pre bunkový rast

89 neesenciálnych pre rast buniek

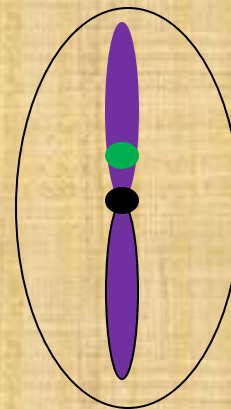

Obr. 3 Úloha proteín kináz v biologických procesoch

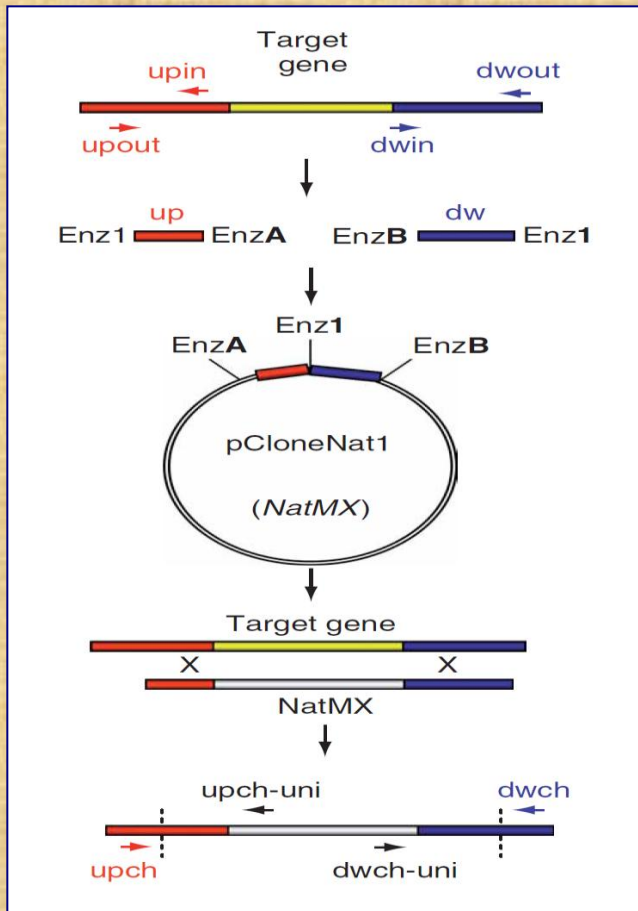

Experimentálne metodiky použité v projekte

- Delécia génov kódujúcich proteín kinázy alebo proteíny potrebné pre bunkové delenie ako je meióza
- Analýza rozchádzania sa chromozómov počas meiotického delenia použitím GFP-značených chromozómov pomocou fluorescenčného mikroskopu

Stratégia delécie génov u kvasiniek *Schizosaccharomyces pombe*

Obr. 4: Stratégia delécie génov u kvasiniek *S.pombe*

Postup metodiky:

1. Amplifikácia regiónov ohraničujúcich gén kódujúci proteín kinázy (resp. proteíny) potrebné pre meiotické delenie buniek pomocou PCR reakcie
2. Ligácia získaných PCR produktov do vektora a amplifikácia plasmidu pomocou baktérií
3. Linearizácia plasmidu and transformácia do kvasiniek *S. pombe*
4. Výmena genomického lokusu v bunkách *S. pombe* homologickou rekombináciou
5. Verifikácia delécie génov pomocou PCR reakcie

Záver 1

- Analýza rozchádzania sa chromozómov počas meiózy u kvasinkových buniek *Schizosaccharomyces pombe* konštrukciou homotalického kmeňa h90 nepotvrdila výskyt predpokladaného defektu, akým je fragmentácia jadier
- Na základe tejto analýzy nebolo možné výsledky publikovať, preto som pokračovala v analýze ďalších proteín kináz potrebných v procese rozchádzania sa chromozómov v meióze

Záver 2

- Konštrukciou homotalického kmeňa h90 som zistila dôležitú úlohu Mph1 proteín kinázy v rozchádzaní sa homologických chromozómov počas anafázy I v meiotickom delení, konkrétne som pozorovala defekt s názvom non-disjunkcia homologických chromozómov
- Defekt som pozorovala v 10% meiotických buniek
- Ďalší typický defekt v rozchádzaní sa chromozómov je výskyt lagging chromozómov, ktorý som v *mph1* mutantných bunkách pozorovala v 5% meiotických buniek

Výstupy v podobě publikací

Systematic analysis of *Schizosaccharomyces pombe* protein kinases in regulation of chromosome segregation during meiosis

Ines Kováčiková^{1,2}, Juraj Gregáň², Eva Miadoková¹

¹*Comenius University in Bratislava, Faculty of Natural Science, Department of Genetics, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, Slovakia*

²*Max F. Perutz Laboratories, Department of Chromosome Biology, University of Vienna, Vienna, Austria; ines.kovacikova@gmail.com*

Študentská vedecká konferencia, Prírodovedecká fakulta UK
Zborník recenzovaných príspevkov, ISBN 978-80-223-2819-7

High-throughput knockout screen in *Schizosaccharomyces pombe* identifies a novel gene required for efficient homolog disjunction during meiosis I

Cornelia Rumpf,¹ Lubos Cipak,¹ Maria Novatchkova,² Zhang Li,¹ Silvia Polakova,¹ Andrej Dudas,¹ Ines Kovacikova,³ Eva Miadokova,³ Gustav Ammerer¹ and Juraj Gregan^{1,*}

¹Max F. Perutz Laboratories; Department of Chromosome Biology; University of Vienna; Vienna, Austria; ²Research Institute of Molecular Pathology; Vienna, Austria;

³Department of Genetics; Comenius University; Bratislava, Slovakia

Pokračovanie projektu v budúcnosti

- delečná analýza ďalších neesenciálnych proteín kináz
- určenie úlohy identifikovaných kináz v meiotickom delení:
  - hľadanie ich substrátu
  - zistenie fosforylačných miest na nájdených substrátov

**„Projekt podpory vedeckých pobytov v organizáciách
University of Oslo, (Department of Nutrition) a Medical
University in Wien“**

**poskytnutím dotácie na zahraničné vedecké pobyty
v organizáciách alebo centrách výskumu a vývoja vo
väzbe na Európsku výskumnú infraštruktúru, v ktorých
je Slovenská republika členom, alebo má významné
zastúpenie na výskume a vývoji podporuje
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky**